

Dodatkový protokol

k Ženevským úmluvám z 12. srpna 1949 o ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů (Protokol I)

Vysoké smluvní strany,
prohlašující, že si naléhavě přejí, aby národy žily v míru,
připomínající, že každý stát má povinnost v souladu s Chartou Organizace spojených národů vystříhat se ve svých mezinárodních vztazích hrozby silou nebo použití síly jak proti svrchovanosti, územní celistvosti nebo politické nezávislosti jakéhokoli státu, tak i jakýmkoli jiným způsobem neslučitelným s cíli Organizace spojených národů,
považující nicméně za nutné znovu potvrdit a rozvinout ustanovení chránící oběti ozbrojených konfliktů a doplnit opatření, jež jsou určena k zajištění jejich účinnější aplikace,
vyjadřující své přesvědčení, že žádné ustanovení tohoto Protokolu nebo Ženevských úmluv z 12. srpna 1949 nebude vykládáno jako by ospravedlňovalo nebo umožňovalo jakýkoli čin agrese nebo jakékoli jiné použití síly neslučitelné s Chartou Organizace spojených národů,
potvrzující rovněž, se ustanovení Ženevských úmluv z 12. srpna 1949 a tohoto Protokolu musí být plně aplikována za všech okolností na všechny osoby, které jsou chráněny těmito dokumenty, bez jakéhokoli nepříznivého rozdílu založeného na povaze nebo původu ozbrojeného konfliktů nebo na příčinách, jichž se dovolávají nebo které jim připisují strany v konfliktu,
dohodly se takto:

Část I

Všeobecná ustanovení

Čl.1

Všeobecné zásady a rozsah aplikace

1. Vysoké smluvní strany se zavazují, že za všech okolností budou zachovávat tento Protokol a zajistí jeho zachování.
2. V případech, které neupravuje tento Protokol nebo jiné mezinárodní dohody, zůstávají civilní osoby a kombatanti pod ochranou a v rámci působnosti zásad mezinárodního práva vyplývajících z ustálených obyčejů, ze zásad lidskosti a z požadavků společenského svědomí.
3. Tento Protokol, který doplňuje Ženevské úmluvy z 12. srpna 1949 o ochraně obětí války, bude aplikován na situace zmíněné ve společném článku 2 těchto Úmluv.
4. Situacemi uvedenými v předcházejícím odstavci se rozumějí ozbrojené konflikty, ve kterých národy bojují proti koloniální nadvládě a cizí okupaci a proti rasistickým režimům, aby uplatnily své právo na sebeurčení, jak je zakotveno v Chartě Organizace spojených národů a v Deklaraci zásad mezinárodního práva týkajících se přátelských vztahů a spolupráce mezi státy v souladu s Chartou Organizace spojených národů.

Čl.2

Definice

Pro účely tohoto Protokolu:

- a) "První úmluva", "Druhá úmluva", "Třetí úmluva" a "Čtvrtá úmluva" jsou označením pro Ženevskou úmluvu o zlepšení osudu raněných a nemocných příslušníků ozbrojených sil v poli ze dne 12. srpna 1949, Ženevskou úmluvu o zlepšení osudu raněných, nemocných a třešňáků ozbrojených sil na moři ze dne 12. srpna 1949, Ženevskou úmluvu o zacházení s válečnými zajatci ze dne 12. srpna 1949, Ženevskou úmluvu o ochraně civilních osob za války ze dne 12. srpna 1949; výraz "Úmluvy"

označuje tyto čtyři Ženevské úmluvy ze dne 12. srpna 1949 o ochraně obětí války;

b) "Normy mezinárodního práva aplikovatelné v ozbrojených konfliktech" jsou označením pro normy aplikovatelné v ozbrojených konfliktech, které jsou obsaženy v mezinárodních dohodách, jejichž stranami jsou strany v konfliktu, a všeobecně uznávané zásady a normy mezinárodního práva aplikovatelné v ozbrojených konfliktech;

c) "Ochranná mocnost" je neutrální nebo jiný stát, který není stranou v konfliktu, který byl jednou stranou v konfliktu jmenován a druhou stranou v konfliktu přijat a který souhlasil s tím, že bude vykonávat funkce předepsané Úmluvami a tímto Protokolem pro ochrannou mocnost;

d) "Substitut" je organizace jednající v zastoupení ochranné mocnosti v souladu s článkem 5.

Čl.3

Začátek a konec aplikace

Bez újmy ustanovením, jež se aplikují v jakoukoli dobu:

a) Úmluvy a tento Protokol budou aplikovány od počátku kterékoli situace uvedené v článku 1 tohoto Protokolu;

b) Aplikace Úmluv a tohoto Protokolu skončí na území stran v konfliktu při všeobecném ukončení vojenských operací a na okupovaných územích při ukončení okupace. Výjimku činí v obou případech ty osoby, k jejichž definitivnímu propuštění, repatriaci nebo znovusídlení dojde později. Tyto osoby budou nadále požívat výhod příslušných ustanovení těchto Úmluv a tohoto Protokolu až do svého definitivního propuštění, repatriace nebo znovusídlení.

Čl.4

Právní postavení stran v konfliktu

Aplikace Úmluv a tohoto Protokolu, jakož i uzavření dohod předvídaných těmito dokumenty, nebudou mít vliv na právní postavení stran v konfliktu. Okupace území ani aplikace Úmluv a tohoto Protokolu nebudou mít vliv na právní postavení tohoto území.

Čl.5

Jmenování ochranných mocností a jejich substitutů

1. Povinností stran v konfliktu od počátku konfliktu mezi nimi je zajistit kontrolu i aplikaci Úmluv a tohoto Protokolu použitím systému ochranných mocností, který zahrnuje zejména jmenování a přijetí těchto mocností v souladu s následujícími odstavci. Ochranné mocnosti budou mít povinnost hájit zájmy stran v konfliktu.

2. Od počátku situace uvedené v článku 1 každá strana v konfliktu jmenuje bez prodlení ochrannou mocnost za účelem aplikace Úmluv a tohoto Protokolu a rovněž bez prodlení a za stejným účelem dovolí činnost ochranné mocnosti, kterou schválila a s jejímž jmenováním souhlasila protější strana.

3. Jestliže ochranná mocnost nebyla jmenována nebo přijata od počátku situace uvedené v článku 1, Mezinárodní výbor Červeného kříže, aniž by tím bylo dotčeno právo kterékoli jiné nestranné humanitární organizace postupovat podobně, nabídne své dobré služby stranám v konfliktu za účelem bezodkladného jmenování ochranné mocnosti, s níž by strany v konfliktu souhlasily. Za tím účelem bude moci mezi jiným požádat každou stranu, aby mu dodala seznam alespoň pěti států, které považuje za přijatelné, aby jejím jménem jednaly jako ochranná mocnost ve vztahu k protější straně, a požádat každou protější stranu, aby mu dodala seznam nejméně pěti států, které by přijala jako ochrannou mocnost druhé strany. Tyto seznamy musí být zaslány výboru do dvou týdnů od obdržení žádosti. Výbor seznamy porovná a vyžádá si souhlas každého státu, jehož jméno se na těchto

seznamech vyskytuje.

4. Jestliže bez ohledu na výše uvedené nebude existovat ochranná mocnost, přijmou strany v konfliktu bez prodlení nabídku, kterou bude moci učinit Mezinárodní výbor Červeného kříže nebo kterákoli jiná organizace, která poskytuje veškeré záruky nestrannosti a schopnosti, jednat jako substitut, po náležitých konzultacích s uvedenými stranami a se zřetelem na výsledek těchto konzultací. Činnost takového substituta podléhá souhlasu stran v konfliktu; strany v konfliktu vynaloží veškeré úsilí, aby usnadňovaly činnost substituta při plnění jeho úkolů v souladu s Úmluvami a tímto Protokolem.

5. V souladu s článkem 4 nebude mít jmenování a přijetí ochranných mocností za účelem aplikace Úmluv a tohoto Protokolu vliv na právní postavení stran v konfliktu nebo kteréhokoli území, včetně území okupovaného.

6. Udržování diplomatických styků mezi stranami v konfliktu nebo pověření třetího státu ochranou zájmů některé strany a zájmů jejích příslušníků v souladu s normami mezinárodního práva o diplomatických stycích není překážkou jmenování ochranných mocností za účelem aplikace Úmluv a tohoto Protokolu.

7. Každá zmínka o ochranné mocnosti v tomto Protokolu označuje také substituta.

Čl.6

Kvalifikovaný personál

1. Vysoké smluvní strany budou usilovat i v době míru o to, aby za pomoci národních společností Červeného kříže (Červeného půlměsíce, Červeného lva a slunce) byl připraven kvalifikovaný personál, který by napomáhal aplikaci Úmluv a tohoto Protokolu a zvláště činnosti ochranných mocností.

2. Nábor a příprava takového personálu jsou ve vnitrostátní pravomoci.

3. Mezinárodní výbor Červeného kříže bude mít pro Vysoké smluvní strany k dispozici seznamy takto připravených osob, které sestaví a jemu k tomu účelu předají Vysoké smluvní strany.

4. Podmínky upravující využívání těchto osob mimo státní území budou v každém případě upraveny ve zvláštních dohodách mezi příslušnými stranami.

Čl.7

Schůze

Depozitář tohoto Protokolu svolá na žádost jedné nebo několika Vysokých smluvních stran a po souhlasu většiny těchto stran schůzi těchto Vysokých smluvních stran za účelem projednání všeobecných problémů týkajících se aplikace Úmluv a tohoto Protokolu.

Část II

Ranění, nemocní a trosečníci

Oddíl I

Všeobecná ochrana

Čl.8

Definice pojmů

Pro účely tohoto Protokolu:

a) "Ranění" a "nemocní" jsou vojenské nebo civilní osoby, které pro zranění, nemoc nebo jiné fyzické nebo duševní poruchy nebo neschopnost potřebují lékařskou pomoc nebo péči a které se zdržují jakékoliv nepřátelské činnosti. Tyto pojmy se také vztahují na rodičky, novorozeňata a jiné osoby, které by mohly potřebovat okamžitou lékařskou pomoc nebo péči, jako choré osoby nebo těhotné ženy, a které se zdržují jakékoliv nepřátelské činnosti;

b) "Trosečníci" jsou vojenské nebo civilní osoby, které jsou v nebezpečné situaci na moři nebo v jiných vodách v důsledku neštěstí, které postihlo je nebo loď nebo letadlo, jimiž se přepravovaly, a které se zdržují jakékoli nepřátelské činnosti. Tyto osoby, za podmínky, že se nadále zdržují jakékoli nepřátelské činnosti, jsou nadále považovány po dobu záchranných akcí za trosečníky až do té doby, než podle úmluv nebo tohoto Protokolu nabudou jiný status;

c) "Zdravotnický personál" jsou osoby, které jsou stranou v konfliktu určeny výhradně ke zdravotnickým účelům vyjmenovaným v odstavci e) nebo ke správě zdravotnických jednotek nebo k řízení nebo správě zdravotnických jednotek nebo k řízení nebo správě zdravotnických přepravních prostředků. Toto určení může být trvalé nebo dočasné. Tento termín zahrnuje:

i) zdravotnický personál strany v konfliktu, vojenský či civilní, včetně personálu, který je uveden v První a Druhé úmluvě a který je přidělen k organizacím civilní obrany;

ii) zdravotnický personál národních společností Červeného kříže (Červeného půlměsíce, Červeného lva a slunce) a dalších národních dobrovolných organizací řádně uznaných a zmocněných stranou v konfliktu;

iii) zdravotnický personál zdravotnických jednotek nebo zdravotnických přepravních prostředků uvedených v článku 9 odstavec 2;

d) "Duchovní personál" jsou vojenské nebo civilní osoby, jako jsou kněží, které se výhradně zabývají duchovní činností a jsou přiděleny:

i) k ozbrojeným silám strany v konfliktu; nebo

ii) ke zdravotnickým jednotkám nebo zdravotnickým přepravním prostředkům strany v konfliktu; nebo

iii) ke zdravotnickým jednotkám nebo zdravotnickým přepravním prostředkům uvedeným v článku 9, odstavec 2; nebo

iv) k organizacím civilní obrany strany v konfliktu.

Duchovní personál může být přidělen trvale nebo dočasně a vztahují se na něj příslušná ustanovení uvedená v odstavci k);

e) "Zdravotnické jednotky" jsou zařízení a jiné jednotky, vojenské nebo civilní, organizované k zdravotnickým účelům, a to k vyhledávání, sbírání, přepravě, stanovení diagnózy nebo léčení i k poskytování první pomoci raněným, nemocným a trosečníkům nebo k prevenci nemocí. Tento termín zahrnuje mimo jiné nemocnice a jiné podobné jednotky, transfúzní střediska, střediska a ústavy lékařské prevence, zdravotnická skladiště a zdravotnické a farmaceutické sklady takových jednotek. Zdravotnické jednotky mohou být nepohyblivé nebo pojízdné, trvalé nebo dočasné;

f) "Zdravotnická přeprava" je přeprava raněných, nemocných, trosečníků, zdravotnického personálu, duchovního personálu, zdravotnického zařízení a zdravotnických zásilek chráněných Úmluvami a tímto Protokolem po zemi, vodě nebo vzduchem;

g) "Zdravotnické přepravní prostředky" jsou jakékoli přepravní prostředky vojenské nebo civilní, trvalé nebo dočasné, určené výhradně pro zdravotnickou přepravu a kontrolované příslušným orgánem strany n konfliktu;)

h) "Zdravotnická vozidla" jsou pozemní prostředky zdravotnické přepravy;

i) "Zdravotnické lodě a plavidla" jsou všechny prostředky zdravotnické přepravy po vodě;

j) "Zdravotnická letadla" jsou všechny prostředky zdravotnické přepravy vzduchem;

k) "Stálý zdravotnický personál", "stálé zdravotnické jednotky" a "stálé zdravotnické přepravní prostředky" jsou takové, které jsou určeny výhradně pro zdravotnické účely na nevyomezené období. "Dočasný zdravotnický personál", "dočasné zdravotnické jednotky" a "dočasné zdravotnické přepravní prostředky" jsou takové, které jsou určeny výhradně k zdravotnickým účelům na omezené období a po celou dobu takových období. Pokud není stanoveno jinak, pojmy "zdravotnický personál", "zdravotnické jednotky" a "zdravotnické přepravní prostředky" zahrnují jak stálé, tak i dočasné kategorie;

l) "Rozeznávací znak" je zvláštní označení červeného kříže, červeného půlměsíce nebo červeného lva a slunce na bílém pozadí, pokud se používá pro účely ochrany zdravotnických jednotek a zdravotnických přepravních prostředků nebo zdravotnického a duchovního personálu, zařízení nebo zásilek;

m) "Rozeznávací signál" je jakýkoli signalizační prostředek určený k identifikaci výhradně zdravotnických jednotek nebo zdravotnických přepravních prostředků v souladu s kapitolou III přílohy I k tomuto Protokolu.

Čl.9

Rozsah aplikace

1. Tato část, jejíž ustanovení sledují cíl zlepšit osud raněných, nemocných a trosečníků, bude aplikována na všechny osoby, které se dostaly do situace zmíněné v článku 1, bez jakéhokoli nepříznivého rozdílu založeného na rase, barvě, pohlaví, jazyku, náboženství nebo víře, politických nebo jiných názorech, národním nebo sociálním původu, majetku, rodovém původu nebo jiném stavu nebo na jiných podobných kritériích.

2. Příslušná ustanovení článku 27 a 32 První Úmluvy se budou vztahovat na stálé zdravotnické jednotky a zdravotnické přepravní prostředky (s výjimkou nemocničních lodí, na které se vztahuje článek 25 Druhé úmluvy) a jejich personál daný k dispozici straně v konfliktu k humanitárním účelům:

- a) neutrálním nebo jiným státem, který není stranou v konfliktu;
- b) uznanou a zmocněnou dobrovolnou organizací takového státu;
- c) nestrannou mezinárodní humanitární organizací.

Čl.10

Ochrana a péče

1. Všichni ranění, nemocní a trosečníci, ať náleží ke kterékoli straně, budou respektováni a chráněni.

2. Za všech okolností bude s nimi zacházeno lidsky a bude jim poskytnuta v co největší možné míře a co nejrychleji lékařská péče a ošetření, které vyžaduje jejich stav. Nebude mezi nimi činěn žádný rozdíl z jiných než zdravotních důvodů.

Čl.11

Ochrana osob

1. Zdraví a tělesná nebo duševní integrita osob, které se nacházejí v moci protějšší strany nebo které jsou internovány, uvězněny nebo jiným způsobem zbaveny svobody v důsledku situace zmíněné v článku 1, nebudou ohroženy žádným neopodstatněným jednáním nebo opomenutím. Je proto zakázáno podrobovat osoby uvedené v tomto článku lékařskému zákroku, který není zdůvodněn

zdravotním stavem těchto osob a který je v rozporu s všeobecně přijatými lékařskými normami aplikovatelnými za podobných léčebných okolností u osob, které jsou příslušníky, nezbavenými svobody, strany, která takový zákrok provádí.

2. Zvláště je zakázáno tyto osoby, a to dokonce i s jejich souhlasem:

a) tělesně mrzačit,

b) používat k lékařským nebo vědeckým pokusům,

c) odnímat jim tkáň nebo orgány za účelem transplantace, s výjimkou těch případů, které jsou v souladu s podmínkami stanovenými v odstavci 1.

3. Výjimky ze zákazu podle odstavce 2c) mohou být učiněny pouze v případě darování krve k transfúzi nebo kůže k transplantaci za předpokladu, že darování je dobrovolné a je provedeno bez jakéhokoli donucování nebo nátlaku, a to pouze k léčebným účelům a za podmínek, které jsou v souladu s všeobecně uznávanými lékařskými normami, a pod dozorem sloužícím jak ve prospěch dárce, tak i příjemce.

4. Jakékoliv úmyslné jednání nebo opomenutí vážně ohrožující zdraví, tělesnou nebo duševní integritu osoby, která se nachází v moci jiné strany než té, k níž patří, a která buď poruší zákazy uvedené v odstavci 1 a 2, nebo nesplní požadavky odstavce 3, je vážným porušením tohoto Protokolu.

5. Osoby uvedené v odstavci 1 mají právo odmítnout jakýkoli chirurgický zákrok. V případě odmítnutí je třeba, aby zdravotnický personál získal příslušné písemné prohlášení podepsané nebo potvrzené pacientem.

6. Každá strana v konfliktu povede lékařské záznamy o každém darování krve k transfúzi nebo kůže k transplantaci osobami uvedenými v odstavci 1, jestliže je za provedení takového darování odpovědná. Kromě toho se každá strana v konfliktu vynasnaží vést záznamy o všech lékařských zákrocích provedených na osobách, které jsou internovány, vězněny nebo jiným způsobem zbaveny svobody v důsledku situace zmíněné v článku 1. Tyto záznamy budou kdykoli k dispozici ochranné mocnosti za účelem inspekce.

Čl.12

Ochrana zdravotnických jednotek

1. Zdravotnické jednotky budou vždy respektovány a chráněny a nestanou se předmětem útoku.

2. Odstavec 1 bude aplikován na civilní zdravotnické jednotky za předpokladu, že

a) náležejí jedné ze stran v konfliktu;

b) jsou uznány a zmocněny příslušným orgánem jedné ze stran v konfliktu, nebo

c) jsou zmocněny v souladu s článkem 9, odstavec 2 tohoto Protokolu nebo s článkem 27 První úmluvy.

3. Strany v konfliktu se vyzývají, aby se vzájemně informovaly o umístění svých stálých zdravotnických jednotek. Neposkytnutí této informace nezabavuje žádnou stranu povinnosti dodržovat ustanovení odstavce 1.

4. Za žádných okolností nesmějí být zdravotnické jednotky použity k tomu, aby se pokusily chránit svou přítomností vojenské objekty před útoky. Pokud to bude možné, strany v konfliktu zajistí, aby zdravotnické jednotky byly umístěny tak, aby útoky na vojenské objekty neohrožily jejich bezpečnost.

Čl.13

Přerušení ochrany civilních zdravotnických jednotek

1. Ochrana, na kterou mají civilní zdravotnické jednotky právo, bude přerušena pouze v případě, budou-li použity mimo rámec jejich humanitárních funkcí k činům, které poškozují protivníka. Ochrana však může být přerušena teprve, když bude vydáno varování, které stanoví v příslušných případech rozumnou lhůtu, a pouze poté, když toto varování nebude uposlechnuto.

2. Za akty poškozující protivníka nebude považováno:

- a) jestliže personál jednotky bude vyzbrojen lehkými osobními zbraněmi k sebeobraně nebo obraně raněných a nemocných, kteří jsou v jejich péči;
- b) jestliže jednotka bude střežena strážní jednotkou, strážnými nebo ozbrojeným doprovodem;
- c) jestliže ruční zbraně a střelivo odebrané raněným a nemocným nebyly ještě předány příslušným službám a byly u jednotek nalezeny;
- d) jestliže se členové ozbrojených sil nebo ostatní kombatanți nacházejí v jednotce ze zdravotních důvodů.

Čl.14

Omezení v zabavování civilních zdravotnických jednotek

1. Okupační mocnost má povinnost zajistit, aby byly nadále zabezpečovány zdravotnické potřeby civilního obyvatelstva na okupovaném území.

2. Okupační mocnost proto nemůže zabrat civilní zdravotnické jednotky, jejich zařízení, materiál nebo nutit jejich personál k jiné práci, dokud jich je třeba k poskytování odpovídajících zdravotnických služeb civilnímu obyvatelstvu a k zajištění další péče o raněné a nemocné, kteří se již léčí.

3. Za předpokladu, že obecné pravidlo uvedené v odstavci 2 je dodržováno, může okupační mocnost zabrat uvedené prostředky za těchto konkrétních podmínek:

- a) jestliže tyto prostředky jsou nutné pro okamžité a odpovídající lékařské ošetření raněných a nemocných členů ozbrojených sil okupační mocnosti nebo válečných zajatců;
- b) jestliže zábor trvá pouze po dobu, kdy taková nutnost existuje;
- c) jestliže se učiní okamžitá opatření k tomu, aby byly nadále zabezpečovány zdravotnické potřeby civilního obyvatelstva, jakož i raněných a nemocných, kteří se již léčí a kteří by byli zábořem postiženi.

Čl.15

Ochrana civilního zdravotnického a duchovního personálu

1. Civilní zdravotnický personál bude respektován a chráněn.

2. V oblasti, kde jsou narušeny civilní zdravotnické služby pro bojovou činnost, bude poskytována v případě potřeby civilnímu zdravotnickému personálu veškerá možná pomoc.

3. Okupační mocnost poskytne civilnímu zdravotnickému personálu na okupovaném území veškerou pomoc tak, aby mohl co možná nejlépe plnit své humanitární funkce. Okupační mocnost nemůže vyžadovat, aby tento personál při plnění svých funkcí dával přednost jakékoliv osobě z jiných než zdravotních důvodů. Tento personál nemůže být nucen, aby plnil úkoly, které jsou neslučitelné s

jeho humanitárním posláním.

4. Civilní zdravotnický personál bude mít přístup všude tam, kde jsou jeho služby nutné, za podmínky, že bude dodržovat kontrolní a bezpečnostní opatření, která příslušná strana v konfliktu může považovat za nezbytná.

5. Civilní duchovní personál bude respektován a chráněn. Ustanovení Úmluv a tohoto Protokolu o ochraně a identifikaci zdravotnického personálu se vztahují i na tyto osoby.

Čl.16

Všeobecná ochrana osob, které vykonávají zdravotnickou činnost

1. Za žádných okolností nebude potrestána žádná osoba za provedení zdravotnických úkonů, které jsou v souladu s lékařskou etikou, bez ohledu na okolnosti a na osoby, jimž se taková služba poskytuje.

2. Osoby, které vykonávají zdravotnickou činnost, nebudou nuceny provádět úkony nebo vykonávat práce, které nejsou v souladu s pravidly lékařské etiky nebo jinými pravidly určenými ku prospěchu raněných a nemocných, nebo které nejsou v souladu s ustanoveními Úmluv nebo tohoto Protokolu, ani k tomu, aby neprováděly úkony, které tato pravidla a ustanovení vyžadují.

3. Žádná z osob, které vykonávají zdravotnickou činnost, nebude nucena poskytovat komukoliv z protější strany nebo ze své vlastní strany s výjimkou případů, kdy to vyžadují zákony této strany, jakoukoli informaci o raněných a nemocných, kteří jsou nebo byli v její péči, kdyby podle jejího názoru taková informace mohla uškodit těmto pacientům nebo jejich rodinám. Budou však dodržovány předpisy o povinném hlášení infekčních nemocí.

Čl.17

Úloha civilního obyvatelstva a pomocných společností

1. Civilní obyvatelstvo bude respektovat raněné, nemocné a trosečníky, i když náležejí k protější straně, a nesmí proti nim používat násilí. Civilnímu obyvatelstvu a pomocným společnostem, jako je národní společnost Červeného kříže (Červeného půlměsíce, Červeného lva a slunce), bude dovoleno, aby i ze své iniciativy sbíraly raněné, nemocné a trosečníky, a to i v napadených nebo okupovaných oblastech, a pečovaly o ně. Nikdo nebude pronásledován, stíhán, odsouzen nebo potrestán za takovou humanitární činnost.

2. Strany v konfliktu mohou vyzývat civilní obyvatelstvo a pomocné společnosti uvedené v odstavci 1, aby sbíraly raněné, nemocné a trosečníky, pečovaly o ně, pátraly po mrtvých a podaly zprávu o tom, kde se nacházejí; těm, kteří na takovou výzvu odpovědí, poskytnou ochranu i nutné prostředky. Jestliže protější strana získá nebo obnoví kontrolu nad takovou oblastí, bude také poskytovat, dokud to bude třeba, stejnou ochranu a prostředky.

Čl.18

Identifikace

1. Každá strana v konfliktu se vynasnaží zajistit, aby zdravotnický a duchovní personál a zdravotnické jednotky a zdravotnické přepravní prostředky bylo možno identifikovat.

2. Každá strana v konfliktu bude též dbát o přijetí a aplikování metod a způsobů, umožňujících rozlišení zdravotnických jednotek a zdravotnických přepravních prostředků, které používají rozeznávacích znaků a rozeznávacích signálů.

3. Na okupovaných územích a v oblastech, kde dochází nebo může dojít k boji, je civilní zdravotnický personál a civilní duchovní personál obvykle poznatelný podle rozeznávacího znaku a

průkazu totožnosti, potvrzujícího jejich status.

4. Zdravotnické jednotky a zdravotnické přepravní prostředky budou se souhlasem příslušného orgánu označeny rozeznávacím znakem. Lodi a plavidla zmíněná v článku 22 tohoto Protokolu budou označena v souladu s ustanoveními Druhé úmluvy.

5. Kromě rozeznávacích znaků může bojující strana v souladu s kapitolou III přílohy I k tomuto Protokolu dovolit používání rozeznávacích signálů pro identifikaci zdravotnických jednotek a zdravotnických přepravních prostředků. Výjimečně, ve zvláštních případech předvídaných ve zmíněné kapitole, mohou zdravotnické přepravní prostředky používat rozeznávací signály, aniž by používaly rozeznávací znaky.

6. Aplikace ustanovení odstavců 1 až 5 tohoto článku se řídí kapitolami I až III přílohy I k tomuto Protokolu. Signály stanovené v kapitole III přílohy a určené výhradně pro použití zdravotnickými jednotkami a zdravotnickými přepravními prostředky nesmějí být použity s výjimkou případů tam uvedených pro jiný účel, než je identifikace zdravotnických jednotek a zdravotnických přepravních prostředků, které jsou uvedeny v této kapitole.

7. Tento článek neopravňuje k širšímu použití rozeznávacího znaku v mírové době, než jak je stanoveno v článku 44 První úmluvy.

8. Ustanovení Úmluv a tohoto Protokolu týkající se kontroly používání rozeznávacího znaku, předcházení a postihu za jeho zneužití se vztahují rovněž na rozeznávací signály.

Čl.19

Neutrální a ostatní státy, které nejsou stranami v konfliktu

Neutrální a ostatní státy, které nejsou stranami v konfliktu, budou aplikovat příslušná ustanovení tohoto Protokolu na osoby chráněné touto částí, které jsou přijímány nebo internovány na jejich území, a na mrtvé osoby stran v konfliktu, které naleznou.

Čl.20

Zákaz represálií

Represálie proti osobám nebo předmětům chráněným touto částí jsou zakázány.

Oddíl II

Zdravotnická přeprava

Čl.21

Zdravotnická vozidla

Zdravotnická vozidla budou respektována a chráněna stejným způsobem jako pojízdné zdravotnické jednotky podle Úmluv a tohoto Protokolu.

Čl.22

Nemocniční lodi a pobřežní záchranná plavidla

1. Ustanovení Úmluv, která se vztahují na:

- a) lodi uvedené v člancích 22, 24, 25 a 27 Druhé úmluvy,
- b) jejich záchranné čluny a malá plavidla,
- c) jejich personál a posádky a

d) raněné, nemocné a trosečníky, kteří jsou na jejich palubě, budou aplikována také v případech, kdy tyto lodě, čluny nebo plavidla dopravující civilní raněné, nemocné a trosečníky, kteří nepatří do žádné z kategorií uvedených v článku 13 Druhé úmluvy. Tyto civilní osoby však nemohou být vydány straně, která není jejich stranou, ani zajaty na moři. Jestliže se ocitnou v moci strany v konfliktu, která není jejich stranou, bude se na ně vztahovat Čtvrtá úmluva a tento Protokol.

2. Ochrana poskytovaná Úmluvami loďm uvedeným v článku 25 Druhé úmluvy se rozšiřuje na nemocniční lodě, které dá k dispozici straně v konfliktu k humanitárním účelům:

a) neutrální nebo jiný stát, který není stranou v konfliktu, nebo

b) nestranná mezinárodní humanitární organizace, za předpokladu, že jsou v obou případech splněny požadavky obsažené ve zmíněném článku.

3. Malá plavidla uvedená v článku 27 Druhé úmluvy budou chráněna, i když nebude provedena notifikace předvídaná tímto článkem. Strany v konfliktu se přesto vyzývají, aby se vzájemně informovaly o podrobnostech týkajících se takových plavidel, jež by usnadnily jejich identifikaci a rozpoznání.

Čl.23

Ostatní zdravotnické lodě a plavidla

1. Zdravotnické lodě a plavidla, které nejsou totožné s těmi, o nichž se hovoří v článku 22 tohoto Protokolu a v článku 38 Druhé úmluvy - ať už se nacházejí na moři nebo v jiných vodách - budou respektována a chráněna stejným způsobem jako pojízdné zdravotnické jednotky v souladu s Úmluvami a tímto Protokolem. Jelikož tato ochrana může být účinná pouze v případě, že budou identifikována a rozpoznána jako zdravotnické lodě nebo plavidla, musí být tyto lodě označeny rozeznávacím znakem a pokud možno dodržovat ustanovení článku 43 odstavec 2 Druhé úmluvy.

2. Lodě a plavidla uvedená v odstavci 1 nadále podléhají zákonům války. Kterákoli válečná loď plující po hladině, která je schopná přinutit je okamžitě ke splnění svého příkazu, může jim nařídít, aby se zastavily, opustily oblast nebo zaujala určitý kurs. Tyto lodě a plavidla musí každý takový příkaz uposlechnout. Nemohou však v žádném případě být odváděny od plnění svého zdravotnického poslání, dokud je to nezbytné pro raněné, nemocné a trosečníky, kteří jsou na jejich palubě.

3. Ochrana zakotvená v odstavci 2 přestane být poskytována pouze za podmínek stanovených v člancích 34 a 35 Druhé úmluvy. Zřejmé odmítnutí uposlechnout rozkaz daný v souladu s odstavcem 2 bude považováno za čin poškozující protivníka podle článku 34 Druhé úmluvy.

4. Strana v konfliktu může co možná nejdříve před vyplutím informovat protějščí stranu o jménu, technických údajích, očekávané době vyplutí, kursu a předpokládané rychlosti zdravotnické lodě nebo plavidla, především v případě lodí o hmotnosti více než 2 000 brutto tun, a může poskytnout jakékoli další informace, které by usnadnily identifikaci a rozpoznání. Protějščí strana potvrdí příjem takových informací.

5. Ustanovení článku 37 Druhé úmluvy se vztahují na zdravotnický a duchovní personál, který se nachází na takových lodích a plavidlech.

6. Ustanovení Druhé úmluvy se vztahují na raněné, nemocné a trosečníky uvedené v článku 13 Druhé úmluvy a v článku 44 tohoto Protokolu, kteří se nacházejí na palubě takových zdravotnických lodí a plavidel. Civilní ranění, nemocní a trosečníci, kteří nepatří do žádné z kategorií uvedených v článku 13 Druhé úmluvy, nebudou, pokud se nacházejí na moři, vydáni straně, která není jejich vlastní stranou, ani donuceni opustit tyto lodě nebo plavidla. Jestliže se však ocitnou v moci strany v

konfliktu, která není jejich vlastní stranou, bude se na ně vztahovat Čtvrtá úmluva a tento Protokol.

Čl.24

Ochrana zdravotnických letadel

Zdravotnická letadla budou respektována a chráněna v souladu s ustanoveními této části.

Čl.25

Zdravotnická letadla v oblastech, které nejsou pod kontrolou protějšší strany

V pozemních oblastech a ve vzdušném prostoru nad nimi, které jsou fyzicky kontrolovány spřátelenými silami, nebo v mořských oblastech a ve vzdušném prostoru nad nimi, které nejsou fyzicky kontrolovány protějšší stranou, respektování a ochrana zdravotnických letadel strany v konfliktu není závislé na dohodě s protějšší stranou. Avšak strana v konfliktu, která používá svá zdravotnická letadla v takových oblastech, může pro větší bezpečnost informovat v souladu s článkem 29 protějšší stranu, zvláště když se tato letadla během letu dostávají do sféry dosahu systému zbraní "země-vzduch" protějšší strany.

Čl.26

Zdravotnická letadla v dotykových nebo podobných zónách

1. V těch částech dotykové zóny, která je fyzicky kontrolována spřátelenými silami, a nad těmito částmi a v těch oblastech, nad nimiž fyzická kontrola není přesně stanovena, a v příslušném vzdušném prostoru může být ochrana zdravotnických letadel plně účinná pouze na základě předchozí dohody mezi příslušnými vojenskými orgány stran v konfliktu, jak stanoví článek 29. I když nedojde k takové dohodě, budou zdravotnická letadla létající na vlastní nebezpečí respektována, pokud budou jako taková rozpoznána.

2. "Dotyková zóna" je každá oblast na zemi, kde přední jednotky proti sobě stojících stran jsou navzájem v dotyku, zvláště tam, kde jsou vystaveny přímé palbě ze země.

Čl.27

Zdravotnická letadla v oblastech kontrolovaných protějšší stranou

1. Zdravotnická letadla strany v konfliktu budou chráněna při letu nad pozemní nebo mořskou oblastí, která je fyzicky kontrolována protějšší stranou, za předpokladu, že byl získán předchozí souhlas příslušných orgánů protějšší strany s takovými lety.

2. Zdravotnické letadlo, které letí nad oblastí kontrolovanou fyzicky protějšší stranou, aniž k tomu má souhlas předvídaný v odstavci 1, nebo se odchylovalo od podmínek, na jejichž základě byl takový souhlas dán, v důsledku navigační chyby nebo v důsledku výjimečné okolnosti, která souvisí s bezpečností letu, se bude snažit o svou identifikaci a o to, aby informovalo protějšší stranu o takových okolnostech. Jakmile je zdravotnické letadlo protějšší stranou rozpoznáno, vynaloží tato strana veškeré přiměřené úsilí, aby dala příkaz k přistání na zem nebo na vodu, jak to předvídá článek 30 odstavec 1, nebo aby učinila jiná opatření na ochranu svých zájmů, a v každém případě poskytne letadlu čas ke splnění příkazu, dříve než se rozhodne na letadlo zaútočit.

Čl.28

Omezení používání zdravotnických letadel

1. Stranám v konfliktu se zakazuje, aby používaly svých zdravotnických letadel k dosažení jakékoli vojenské výhody nad protějšší stranou. Přítomnost zdravotnických letadel nesmí být využívána k ochraně vojenských objektů před útokem.

2. Zdravotnická letadla nesmějí být používána ke shromažďování nebo předávání zpráv

vojenského charakteru a nesmějí mít na palubě zařízení určené k takovému účelu. Zakazuje se jim přepravovat osoby nebo náklady, jež nejsou zahrnuty v definici obsažené v článku 8 písmeno b). Přeprava osobních svršků osob, které jsou na palubě, nebo zařízení určeného pouze pro účely navigace, spojů nebo identifikace se nepovažuje za zakázanou.

3. Zdravotnická letadla nesmějí přepravovat zbraně s výjimkou ručních zbraní a střeliva, které byly odňaty raněným, nemocným a trosečníkům, kteří jsou na palubě, a které ještě nebyly předány příslušným službám, a lehkých osobních zbraní nezbytných k tomu, aby zdravotnický personál, který je na palubě, mohl bránit sebe a raněné, nemocné a trosečníky, kteří jsou v jeho péči.

4. Při letech uvedených v člancích 26 a 27 nesmějí být zdravotnická letadla používána k pátrání po raněných, nemocných a trosečnících, pokud k tomu protější strana nedala předchozí souhlas.

Čl.29

Notifikace a dohody o zdravotnických letadlech

1. Notifikace podle článku 25 nebo žádosti o udělení předchozího souhlasu podle článků 26, 27, 28 odstavec 4 nebo 31 musí obsahovat údaje o předpokládaném počtu zdravotnických letadel, jejich letových plánech a prostředcích identifikace a musí obsahovat ujištění, že každý let bude proveden v souladu s článkem 28.

2. Strana, která obdrží notifikaci uvedenou v článku 25, okamžitě potvrdí její příjem.

3. Strana, která obdrží žádost o udělení předchozího souhlasu podle článků 26, 27, 28 odstavec 4 nebo 31, sdělí co možná nejrychleji žádající straně:

a) že žádosti vyhovuje,

b) že žádost zamítá, nebo

c) přiměřené alternativní návrhy jako odpověď na žádost. Může také navrhnout zákaz nebo omezení ostatních letů v příslušné oblasti v odpovídající době. Jestliže žádající strana přijme alternativní návrhy, oznámí jejich přijetí druhé straně.

4. Strany učiní nutná opatření, aby notifikace a dohody byly provedeny co nejrychleji.

5. Strany učiní rovněž nutná opatření, aby co možná nejrychleji informovaly o podstatě takových notifikací a dohod příslušné vojenské jednotky a instruovaly je o prostředcích identifikace, které budou těmito zdravotnickými letadly použity.

Čl.30

Přistání a prohlídka zdravotnických letadel

1. Zdravotnickým letadlům letícím nad oblastmi fyzicky kontrolovanými protější stranou nebo nad oblastmi, jejichž fyzická kontrola není přesně vymezena, může být příkázáno, aby podle situace přistála na zemi nebo na vodě, aby mohla být podrobena prohlídce v souladu s následujícími odstavci. Zdravotnická letadla musí takový příkaz uposlechnout.

2. Jestliže takové letadlo přistane na zemi nebo na vodě na základě příkazu nebo z jiných důvodů, může být předmětem prohlídky pouze za tím účelem, aby se zjistilo, zda odpovídá podmínkám zmíněným v odstavcích 3 a 4. Taková prohlídka musí být zahájena bez prodlení a musí probíhat rychle. Strana, která provádí prohlídku, nebude požadovat, aby ranění a nemocní opustili letadlo, pokud to není nutné pro splnění účelu prohlídky. Tato strana v každém případě zajistí, aby stav raněných a nemocných nebyl nepříznivě ovlivněn prohlídkou nebo jejich odchodem z letadla.

3. Jestliže se při prohlídce ukáže, že letadlo:

a) je zdravotnickým letadlem podle článku 8 písmeno j),

b) neporušuje podmínky předepsané v článku 28 a

c) neletělo bez předchozího souhlasu nebo v rozporu s tímto souhlasem v případech, kdy takový souhlas je vyžadován,

bude moci letadlo a osoby na jeho palubě náležející protější straně nebo neutrálnímu nebo jinému státu, který není stranou v konfliktu, co nejdříve pokračovat v letu.

4. Jestliže se při prohlídce ukáže, že letadlo:

a) není zdravotnickým letadlem podle článku 8 písmeno j),

b) porušuje podmínky předepsané v článku 28, nebo

c) letělo bez předchozího souhlasu nebo v rozporu s tímto souhlasem v případech, kdy takový souhlas je vyžadován,

může být letadlo zadrženo. S osobami na jeho palubě bude zacházeno podle příslušných ustanovení Úmluv a tohoto Protokolu. Zadržené letadlo, které bylo předtím označeno jako stálé zdravotnické letadlo, může být potom užíváno již jen jako zdravotnické letadlo.

Čl.31

Neutrální nebo jiné státy, které nejsou stranami v konfliktu

1. Zdravotnická letadla smějí létat nad územím neutrálního nebo jiného státu, který není stranou v konfliktu, a na takovém území přistávat jen na základě předchozí dohody. Pokud taková dohoda existuje, budou tato letadla respektována po celou dobu jejich letu i během případných zastávek na takovém území. Musejí však uposlechnout podle okolností případné příkazy k přistání na zemi nebo na vodě.

2. Jestliže zdravotnické letadlo letí nad územím neutrálního nebo jiného státu, který není stranou v konfliktu, bez předchozí dohody nebo se odchyluje od podmínek stanovených dohodou z důvodů navigační chyby nebo pro výjimečné okolnosti související s bezpečností letu, učiní vše pro to, aby podalo informaci o svém letu a své identifikaci. Jakmile je takové zdravotnické letadlo identifikováno, učiní tento stát přiměřené kroky, aby vydal příkaz k přistání na zemi nebo na vodě v souladu s článkem 30 odstavec 1, nebo jiné kroky k zajištění svých vlastních zájmů, v každém případě však poskytne letadlu čas ke splnění příkazu, dříve než proti němu zahájí útok.

3. Jestliže zdravotnické letadlo na základě dohody nebo za okolností uvedených v odstavci 2 přistane na zemi nebo na vodě na území neutrálního nebo jiného státu, který není stranou v konfliktu, a to podle příkazu nebo z jiných důvodů, bude podrobena prohlídce za účelem zjištění, zda jde skutečně o zdravotnické letadlo. Prohlídka musí být zahájena bez prodlení a musí být provedena rychle. Strana, která provádí prohlídku, nebude požadovat, aby ranění a nemocní náležející straně, která letadlo vyslala, opustili letadlo, pokud to ovšem není pro prohlídku nutné. Strana, která provádí prohlídku v každém případě zajistí, aby stav raněných a nemocných nebyl nepříznivě ovlivněn prohlídkou nebo odchodem z letadla. Jestliže se při prohlídce ukáže, že letadlo je skutečně zdravotnickým letadlem, bude toto letadlo moci s osobami na palubě, s výjimkou těch, které musí být zadrženy v souladu s normami mezinárodního práva aplikovatelnými v ozbrojených konfliktech, pokračovat v letu a budou mu k tomu vytvořeny potřebné podmínky. Jestliže se během prohlídky ukáže, že takové letadlo není zdravotnickým letadlem, bude zadrženo a s osobami na jeho palubě bude zacházeno v souladu s odstavcem 4.

4. Ranění, nemocní a trosečníci s výjimkou těch, kteří museli dočasně opustit zdravotnické letadlo, budou se souhlasem místních orgánů na území neutrálního nebo jiného státu, který není stranou v konfliktu, pokud nebude dohodnuto jinak mezi tímto státem a stranami v konfliktu, zadrženi

tímto státem, pokud to vyžadují normy mezinárodního práva aplikovatelné v ozbrojených konfliktech, a to tak, aby se nemohli znovu zúčastnit nepřátelských akcí. Náklady na nemocniční léčení a internaci budou hrazeny státem, ke kterému tyto osoby přísluší.

5. Neutrální nebo jiné státy, které nejsou stranami v konfliktu, budou aplikovat podmínky a případná omezení týkající se přeletů zdravotnických letadel nad svým územím nebo přistání zdravotnických letadel na svém území stejným způsobem pro všechny strany konfliktu.

Oddíl III

Nezvěstné a zemřelé osoby

Čl.32

Všeobecná zásada

Při aplikaci tohoto oddílu bude činnost Vysokých smluvních stran, stran v konfliktu a mezinárodních humanitárních organizací uvedených v Úmluvách a v tomto Protokolu vycházet především z práva rodin mít informace o osudu svých příbuzných.

Čl.33

Nezvěstné osoby

1. Jakmile to okolnosti dovolí, nejpozději však po skončení nepřátelských akcí, každá strana v konfliktu bude pátrat po osobách, které byly prohlášeny za nezvěstné protější stranou. Tato protější strana předá veškeré nutné informace o takových osobách za účelem usnadnění pátrání po nich.

2. K tomu, aby bylo usnadněno shromažďování informací podle předcházejícího odstavce, každá strana v konfliktu bude, pokud jde o osoby, které nebudou požívat příznivějších podmínek podle Úmluv a tohoto Protokolu:

a) zaznamenávat informace uvedené v článku 138 Čtvrté úmluvy o těch osobách, které byly zadrženy, uvězněny nebo jiným způsobem zbaveny svobody po více než dva týdny v důsledku nepřátelských akcí nebo okupace nebo které zemřely během zajetí;

b) v co nejvyšší možné míře usnadňovat a, bude-li třeba, vyhledávat a zaznamenávat informace týkající se takových osob, jestliže tyto osoby zemřely za jiných okolností v důsledku nepřátelských akcí nebo okupace.

3. Informace o osobách prohlášených za nezvěstné podle odstavce 1 a žádosti o takové informace budou předány přímo nebo prostřednictvím ochranné mocnosti nebo Ústřední pátrací služby Mezinárodního výboru Červeného kříže nebo národních společností Černého kříže (Červeného pŕlměsíce, Červeného lva a slunce). Pokud informace nebudou předány prostřednictvím Mezinárodního výboru Červeného kříže a jeho ústřední pátrací služby, zajistí každá strana v konfliktu, aby takové informace byly také předány Ústřední pátrací službě.

4. Strany v konfliktu budou usilovat o dosažení dohody o ustavení skupin pro pátrání, identifikaci a sbírání mrtvých z bojišť, včetně dohody, pokud to bude vhodné, o doprovodu těchto skupin personálem protější strany při provádění tohoto poslání v oblastech kontrolovaných protější stranou. Personál takových skupin bude respektován a chráněn výhradně při výkonu tohoto poslání.

Čl.34

Pozůstatky zemřelých osob

1. Tělesné pozůstatky osob, které zemřely v důsledku okupace nebo zadržetí vyplývajícího z okupace nebo nepřátelských akcí, a těch osob, které nejsou občany země, ve které zemřely v důsledku nepřátelských akcí, budou šetrně uchovávány a hroby těchto osob budou udržovány a označeny podle

ustanovení článku 130 Čtvrté úmluvy, pokud tyto pozůstatky nebo hroby nemají nárok na příznivější zacházení podle Úmluv a tohoto Protokolu.

2. Jakmile to okolnosti a vztahy mezi stranami v konfliktu dovolí, Vysoké smluvní strany, na jejichž území jsou umístěny hroby nebo také jiná místa, obsahující tělesné pozůstatky osob, které zemřely v důsledku nepřátelských akcí nebo během okupace nebo ve vazbě, uzavřou dohody za účelem:

a) usnadnění přístupu příbuzných zemřelých osob a zástupců oficiálních služeb pro registraci hrobů k hrobům a stanovení praktických opatření k zajištění takového přístupu,

b) stálé ochrany a udržování takových hrobů,

c) usnadnění vrácení pozůstatků zemřelých a jejich osobních svršků do vlasti na žádost této země anebo, pokud tato země nemá námitky, na žádost nejbližších příbuzných zemřelých osob.

3. Jestliže neexistují dohody předvídané v odstavci 2 b) nebo c) a jestliže domovská země zemřelého není ochotna zajišťovat udržování těchto hrobů na vlastní náklady, Vysoká smluvní strana, na jejímž území jsou hroby umístěny, může navrhnout, že usnadní návrat tělesných pozůstatků těchto zemřelých do domovské země. Jestliže taková nabídka není přijata, Vysoká smluvní strana může po uplynutí pěti let od data takové nabídky a po příslušném oznámení domovské zemi přijmout opatření stanovené v jejích vlastních zákonech týkajících se hřbitovů a hrobů.

4. Vysoká smluvní strana, na jejímž území se nacházejí hroby zmíněné v tomto článku, bude moci exhumovat pozůstatky pouze:

a) v souladu s odstavci 2 c) a 3, nebo

b) je-li exhumace motivována vyšším veřejným zájmem, včetně případů zdravotní nezbytnosti nebo případů administrativního či soudního vyšetřování; v tomto případě však Vysoká smluvní strana bude vždy respektovat pozůstatky a bude informovat domovskou zemi o svém úmyslu exhumovat pozůstatky, jakož i o podrobnostech o zamýšleném místě jejich nového uložení.

Část III

Způsoby a prostředky vedení války Status komбатantů a válečných zajatců

Oddíl I

Způsoby a prostředky vedení války

Čl.35

Základní pravidla

1. V ozbrojeném konfliktu nemají strany v konfliktu neomezené právo volby způsobů a prostředků vedení války.

2. Je zakázáno používat zbraní, munice, materiálů a způsobů vedení války, které by svou povahou způsobovaly nadměrná zranění nebo zbytečné útrapy.

3. Je zakázáno používat způsobů nebo prostředků vedení války, jejichž cílem je způsobit, nebo u nichž se dá očekávat, že mohou způsobit rozsáhlé, dlouhodobé a vážné škody na životním prostředí.

Čl.36

Nové druhy zbraní

Při studiu, vývoji, získávání nebo zavádění nových druhů zbraní, prostředků nebo způsobů

vedení války je Vysoká smluvní strana povinna určit, zda jejich použití není za některých nebo za všech okolností zakázáno tímto Protokolem nebo jinou normou mezinárodního práva aplikovatelnou na tuto Vysokou smluvní stranu.

Čl.37

Zákaz proradnosti

1. Je zakázáno zabít, zranit nebo zajmout protivníka použitím proradnosti. Za proradné se považují činy, které zneužívají dobré víry protivníka vyvolat u něj mylnou domněnku, že má právo na ochranu nebo že je povinen takovou ochranu poskytnout podle norem mezinárodního práva aplikovaných v ozbrojených konfliktech. Příklady proradnosti jsou tyto činy:

a) předstírání úmyslu vyjednávat pod vlajkou parlamentářů nebo předstírání kapitulace,

b) předstírání neschopnosti v důsledku zranění nebo nemoci,

c) předstírání statusu civilní osoby nebo nekomatanta,

d) předstírání statusu chráněné osoby použitím značek, označení nebo uniforem Organizace spojených národů nebo neutrálních nebo jiných států, které nejsou stranami v konfliktu.

2. Válečné lsti nejsou zakázány. Lstí se rozumějí takové činy, jejichž účelem je uvést protivníka v omyl nebo jej přimět k nerozváznému jednání, které však nepředstavují porušení norem mezinárodního práva aplikovatelných v ozbrojených konfliktech a které nejsou proradné, jelikož nezneužívají dobré víry protivníka, pokud jde o poskytnutí ochrany podle tohoto práva. Příklady takové válečné lsti jsou: použití kamufláže, léčky, předstírané operace a dezinformace.

Čl.38

Uznávané znaky

1. Je zakázáno zneužít rozlišovacích znaků červeného kříže, červeného půlměsíce, červeného lva a slunce nebo jiných znaků, značek nebo signálů stanovených Úmluvami nebo tímto Protokolem. Také je zakázáno úmyslně zneužívat v ozbrojeném konfliktu jiných mezinárodně uznávaných ochranných znaků, značek nebo signálů včetně vlajky parlamentářů a ochranného znaku kulturních hodnot.

2. Je zakázáno používat rozlišovacích označení Organizace spojených národů s výjimkou případů, které jsou touto organizací povoleny.

Čl.39

Státní znaky

1. Je zakázáno používat v ozbrojeném konfliktu vlajek nebo vojenských znaků, insignií nebo uniforem neutrálních nebo jiných států, které nejsou stranami v konfliktu.

2. Je zakázáno používat vlajek nebo vojenských znaků, insignií nebo uniforem protější strany v době útoku nebo za účelem zamaskování, podpory, ochrany nebo ztěžování vojenských operací.

3. Žádné ustanovení tohoto článku nebo článku 37 odstavec 1 d) nemá vliv na existující obecně uznávané normy mezinárodního práva aplikovatelné na špionáž nebo na používání vlajek při vedení ozbrojeného konfliktu na moři.

Čl.40

Milost

Je zakázáno vydat rozkaz, že nebude nikdo ušetřen, hrozit tím protivníkovi nebo vést

nepřátelské akce na tomto základě.

Čl.41

Ochrana osob protějšší strany vyřazených z boje (hors de combat)

1. Osoba, která je uznána nebo za daných okolností by měla být uznána za osobu vyřazenou z boje, nemůže být předmětem útoku.

2. Osoba je osobou vyřazenou z boje, jestliže:

a) je v moci protějšší strany,

b) jasně vyslovila úmysl vzdát se, nebo

c) upadla do bezvědomí nebo je jinak vyřazena z důvodů zranění nebo nemoci, a je tedy neschopna se bránit,

za předpokladu, že se ve všech těchto případech zdržuje jakýchkoliv nepřátelských činů a nepokouší se o útek.

3. Jestliže se osoby mající právo na ochranu jako váleční zajatci, ocitnou v moci protějšší strany za neobvyklých podmínek boje, které znemožňují jejich evakuaci, jak stanoví část III oddíl I Třetí úmluvy, budou propuštěny a budou učiněna veškerá možná opatření k zajištění jejich bezpečnosti.

Čl.42

Osoby cestující v letadle

1. Osoba, která seskakuje padákem z letadla, jemuž hrozí zničení, se nesmí během seskoku stát předmětem útoku.

2. Po dosažení země na území kontrolovaném protějšší stranou, bude osobě, která seskočila padákem z letadla, jemuž hrozí zničení, dána možnost vzdát se dříve, než se stane předmětem útoku, pokud není zřejmé, že se dopouští nepřátelského činu.

3. Vysadkové jednotky tímto článkem nejsou chráněny.

Oddíl II

Status kombatantů a válečných zajatců

Čl.43

Ozbrojené síly

1. Ozbrojené síly strany v konfliktu se skládají ze všech organizovaných ozbrojených sil, skupin a jednotek, které jsou pod velením osob odpovědných této straně za jednání svých podřízených, a to i v případech, kdy strana je zastupována vládou nebo orgánem, který protějšší strana neuznává. Tyto ozbrojené síly budou podléhat vnitřnímu disciplinárnímu systému, který mezi jiným bude prosazovat dodržování norem mezinárodního práva aplikovaných v ozbrojených konfliktech.

2. Příslušníci ozbrojených sil strany v konfliktu (s výjimkou zdravotnického a duchovního personálu, jak o tom hovoří článek 33 Třetí úmluvy) jsou kombatanty, tzn. že mají právo se přímo účastnit nepřátelských akcí.

3. Jestliže strana v konfliktu zahrne pomocnou vojenskou jednotku nebo ozbrojenou složku pověřenou ochranou veřejného pořádku do svých ozbrojených sil, uvědomí o tom druhé strany v konfliktu.

Čl.44

Kombatanti a váleční zajatci

1. Každý kombatant, jak je definován v článku č3, se stává válečným zajatcem, jestliže se ocitne v moci protější strany.

2. I když všichni kombatanti jsou povinni dodržovat normy mezinárodního práva aplikovatelné v ozbrojených konfliktech, nezbavuje porušení těchto pravidel kombatanta jeho práva být považován za kombatanta, nebo jestliže se ocitne v moci protější strany, jeho práva být považován za válečného zajatce s výjimkou případů uvedených v odstavcích 3 a 4.

3. Za účelem posílení ochrany civilního obyvatelstva před následky nepřátelských akcí jsou kombatanti povinni se odlišit od civilního obyvatelstva v době útoku nebo vojenské operace sloužící přípravě útoku. Avšak s přihlédnutím k tomu, že jsou situace v ozbrojených konfliktech, kdy v důsledku povahy nepřátelských akcí se ozbrojený kombatant nemůže od civilního obyvatelstva odlišit, zachovává si status kombatanta za předpokladu, že v takových situacích nosí veřejně zbraň:

a) během každého vojenského střetnutí,

b) během doby, kdy může být spatřen protivníkem při zaujímání bojové sestavy před útokem, kterého se má účastnit.

Činy, které jsou v souladu s požadavky tohoto odstavce, nebudou pokládány za proradné ve smyslu článku 37 odstavec 1 c).

4. Kombatant, který se ocitne v moci protější strany v době, v níž nespĺňuje požadavky stanovené v druhé větě odstavce 3, ztrácí právo být považován za válečného zajatce, ale přesto mu bude poskytnuta ochrana rovnající se ve všech směrech ochraně poskytované válečným zajatcům v souladu s Třetí úmluvou a tímto Protokolem. Tato ochrana zahrnuje ochranu, která se rovná ochraně poskytované válečným zajatcům v souladu s Třetí úmluvou v případě, kdy taková osoba je souzena a potrestána za jakékoli protiprávní jednání, jehož se dopustila.

5. Kombatant, který se ocitne v moci protější strany v době, kdy se neúčastní útoku nebo vojenské operace sloužící přípravě útoku, nepozbývá práva být považován za kombatanta a válečného zajatce v důsledku své předcházející činnosti.

6. Tento článek nezbavuje žádnou osobu práva, aby byla považována za válečného zajatce podle článku 4 Třetí úmluvy.

7. Tento článek nemá za účel změnit všeobecně přijatou praxi států týkající se uniformy, kterou mají nosit kombatanti přidělení do pravidelných, uniformovaných ozbrojených jednotek strany v konfliktu.

8. Kromě kategorií osob uvedených v článku 13 První a Druhé úmluvy budou mít všichni příslušníci ozbrojených sil strany v konfliktu, jak jsou definováni v článku 43 tohoto Protokolu, právo na ochranu v souladu s těmito Úmluvami, jestliže jsou raněni nebo nemocni, nebo v případě Druhé úmluvy, jestliže ztroskotali na moři nebo v jiných vodách.

Čl.45

Ochrana osob, které se zúčastnily nepřátelských akcí

1. Osoba, která se zúčastní nepřátelských akcí a ocitne se v moci protější strany, bude pokládána za válečného zajatce, a bude tedy chráněna Třetí úmluvou, jestliže o status válečného zajatce bude žádat nebo jestliže se ukáže, že na takový status má právo, nebo jestliže strana, na které je závislá, požádá pro ni o takový status na základě notifikace adresované mocnosti, v jejíž moci se příslušná osoba nachází, nebo na základě notifikace adresované mocnosti. Dojde-li k pochybnosti o tom, zda taková osoba má právo na status válečného zajatce, bude tato osoba nadále takový status mít,

a bude tedy chráněna Třetí úmluvou a tímto Protokolem až do doby, kdy její status bude určen příslušným soudem.

2. Jestliže osoba, která se ocitla v moci protějšší strany, není zadržena jako válečný zajatec a má být touto stranou souzena za protiprávní jednání související s nepřátelskými akcemi, bude tato osoba oprávněna domáhat se svého práva na status válečného zajatce před soudem a práva na vynesení soudního rozhodnutí o této otázce. Nebude-li to v rozporu s aplikovaným řízením, bude toto rozhodnutí učiněno před vlastním soudním výrokem o uvedeném protiprávním jednání. Zástupci ochranné mocnosti budou mít právo zúčastnit se soudního řízení, na kterém bude rozhodnuto o této otázce, pokud ve výjimečných případech a v zájmu státní bezpečnosti toto řízení neprobíhá na neveřejném zasedání. V takovém případě mocnost, v jejíž moci se příslušná osoba nachází, oznámí tuto skutečnost náležitým způsobem ochranné mocnosti.

3. Osoba, která se zúčastnila nepřátelských akcí a která nemá právo na status válečného zajatce a ani právo na příznivější zacházení v souladu s Čtvrtou úmluvou, bude mít ve všech případech právo na ochranu podle článku 75 tohoto Protokolu. Na okupovaném území bude mít taková osoba, pokud není držena jako vyzvědač, bez ohledu na článek 5 Čtvrté úmluvy, také právo na spojení podle této úmluvy.

Čl.46 Vyzvědači

1. Bez ohledu na kterékoli jiné ustanovení Úmluv nebo tohoto Protokolu žádný příslušník ozbrojených sil strany v konfliktu, který se ocitne v moci protějšší strany v době, kdy se zabýval vyzvědačstvím, nebude mít právo na status válečného zajatce a lze s ním zacházet jako s vyzvědačem.

2. Příslušník ozbrojených sil strany v konfliktu, který pro tuto stranu na území kontrolovaném protějšší stranou shromažďuje nebo se pokouší shromažďovat informace, nebude považován za osobu, která se zabývá vyzvědačstvím, jestliže při této činnosti nosí uniformu svých ozbrojených sil.

3. Příslušník ozbrojených sil strany v konfliktu, který bydlí na území okupovaném protějšší stranou a který pro stranu, na které je závislý, shromažďuje nebo se pokouší shromažďovat informace vojenské povahy na tomto území, se nebude považovat za osobu, která se zabývá vyzvědačstvím, pokud tak nečiní podvodným způsobem nebo se úmyslně neuchyluje k tajným metodám. Kromě toho taková osoba neztrácí právo na status válečného zajatce a nemůže s ní být zacházeno jako s vyzvědačem, pokud není zajata při vyzvědačské činnosti.

4. Příslušník ozbrojených sil strany v konfliktu, který nebydlí na území okupovaném protějšší stranou a který se zabýval vyzvědačstvím na tomto území, neztrácí své právo na status válečného zajatce a nesmí s ním být zacházeno jako s vyzvědačem, pokud nebyl zajat dříve, než se připojil k ozbrojeným silám, ke kterým patří.

Čl.47 Žoldnéři

1. Žoldněř nemá právo na status kombatanta nebo válečného zajatce.

2. Žoldněř je osoba, která:

a) je speciálně najata v místě nebo v zahraničí k tomu, aby bojovala v ozbrojeném konfliktu;

b) skutečně se přímo účastní nepřátelských akcí;

c) svoji účast v nepřátelských akcích motivuje hlavně osobním ziskem a stranou v konfliktu nebo jejím jménem je jí skutečně slíbena materiální odměna podstatně převyšující odměnu slíbenou nebo placenou kombatantům podobných hodností a funkcí v ozbrojených silách této strany;

d) není občanem strany v konfliktu ani nemá trvalé bydliště na území kontrolovaném stranou v konfliktu;

e) není příslušníkem ozbrojených sil strany v konfliktu, a

f) nebyla vyslána státem, který není stranou v konfliktu k plnění oficiálních úkolů jako příslušník jeho ozbrojených sil.

Část IV

Civilní obyvatelstvo

Oddíl I

Všeobecná ochrana proti následkům nepřátelských akcí

Kapitola I

Základní pravidlo a rozsah aplikace

Čl.48

Základní pravidlo

K zajištění respektování a ochrany civilního obyvatelstva a objektů civilního rázu budou strany v konfliktu vždy činit rozdíl mezi civilním obyvatelstvem a kombatanty a mezi objekty civilního rázu a vojenskými objekty a v souladu s tím povedou své operace pouze proti vojenským objektům.

Čl.49

Definice útoků a rozsah aplikace

1. "Útoky" jsou násilné činy proti protivníkovi, a to jak útočné, tak i obranné povahy.
2. Ustanovení tohoto Protokolu týkající se útoků se vztahují na veškeré útoky vedené na kterémkoliv území, včetně státního území strany v konfliktu, které je však pod kontrolou protější strany.
3. Ustanovení tohoto oddílu se vztahují na kteroukoli pozemní, vzdušnou nebo námořní vojenskou operaci, která může postihnout civilní obyvatelstvo, jednotlivé civilní osoby nebo objekty civilního rázu na zemi. Dále se vztahují na veškeré útoky z moře nebo ze vzduchu proti objektům na zemi, avšak nedotýkají se jiným způsobem norem mezinárodního práva aplikovatelných v ozbrojených konfliktech na moři nebo ve vzduchu.
4. Ustanovení tohoto oddílu doplňují pravidla týkající se humanitární ochrany obsažené ve Čtvrté úmluvě, především v její části II, a v dalších mezinárodních dohodách závazných pro Vysoké smluvní strany, jakož i ostatní normy mezinárodního práva vztahující se na ochranu civilních osob a objektů civilního rázu na zemi, moři, nebo ve vzduchu před účinky nepřátelských akcí.

Kapitola II

Civilní osoby a civilní obyvatelstvo

Čl.50

Definice civilních osob a civilního obyvatelstva

1. Civilní osoba je osoba, která nepatří do žádné z kategorií osob uvedených v článku 4 A), 1), 2), 3), 6) Třetí úmluvy a v článku 43 tohoto Protokolu. V případě pochybnosti, zda osoba je civilní osobou, bude taková osoba považována za osobu civilní.

2. Civilním obyvatelstvem jsou všechny osoby, které jsou civilními osobami.

3. Přítomnost jednotlivců neodpovídajících definici civilní osoby uvnitř civilního obyvatelstva nezabavuje obyvatelstvo jeho civilního charakteru.

Čl.51

Ochrana civilního obyvatelstva

1. Civilní obyvatelstvo a jednotlivé civilní osoby požívají všeobecné ochrany proti nebezpečím vznikajícím v důsledku vojenských operací. Aby tato ochrana byla účinná, musí být za všech okolností dodržovány následující normy, které doplňují ostatní aplikovatelné normy mezinárodního práva.

2. Civilní obyvatelstvo jako takové, jakož i jednotlivé civilní osoby nesmějí být předmětem útoku. Násilné činy nebo hrozby násilnými činy, jejichž základním cílem je terorizování civilního obyvatelstva, jsou zakázány.

3. Civilní osoby požívají ochrany poskytované tímto oddílem s výjimkou případu, kdy se přímo účastní nepřátelských akcí a po dobu těchto akcí.

4. Nerozlišující útoky jsou zakázány. K nerozlišujícím útokům patří:

a) útoky, které nejsou zaměřeny na konkrétní vojenské objekty;

b) útoky, při nichž se používají bojové způsoby nebo prostředky, které nemohou být zaměřeny na konkrétní vojenské objekty, nebo

c) útoky, při nichž se používají bojové způsoby nebo prostředky, jejichž účinky nemohou být omezeny, jak požaduje tento Protokol, takže v každém takovém případě zasahují vojenské objekty i civilní osoby nebo objekty civilního rázu bez rozdílu.

5. Mimo jiné je třeba považovat za nerozlišující tyto druhy útoků:

a) útoky bombardováním bez ohledu na použité způsoby nebo prostředky, při nichž se považuje za jediný vojenský objekt řada zřetelně oddělených a rozlišitelných vojenských objektů umístěných ve městě, vesnici nebo jiné oblasti, ve které jsou soustředěny civilní osoby nebo objekty civilního rázu, a

b) útoky, u nichž se dá očekávat, že mohou způsobit ztráty na životech civilních osob, jejich zranění, poškození objektů civilního rázu nebo kombinaci těchto případů, které by převyšovaly předpokládanou konkrétní a přímou vojenskou výhodu.

6. Útoky proti civilnímu obyvatelstvu nebo civilním osobám z důvodů represálií jsou zakázány.

7. Přítomnosti nebo pohybu civilního obyvatelstva nebo jednotlivých civilních osob se nesmí využít k ochraně určitých bodů nebo oblastí před vojenskými operacemi, především k pokusům ochránit vojenské objekty před útoky nebo k zamaskování, zvýhodňování nebo narušování vojenských operací. Strany v konfliktu nebudou řídit pohyb civilního obyvatelstva nebo jednotlivých civilních osob tak, aby tím chránily vojenské objekty před útokem nebo aby tím zamaskovaly vojenské operace.

8. Žádné porušení těchto ustanovení nezabavuje bojující strany jejich právních závazků k civilnímu obyvatelstvu a civilním osobám, včetně závazků činit preventivní bezpečnostní opatření

stanovená článkem 57.

Kapitola III

Objekty civilního rázu

Čl.52

Všeobecná ochrana objektů civilního rázu

1. Objekty civilního rázu nesmějí být předmětem útoku nebo represálií. Objekty civilního rázu jsou všechny objekty, které nejsou vojenskými objekty, jak jsou definovány v odstavci 2.

2. Útoky musí být přísně omezeny na vojenské objekty. Pokud jde o objekty, omezují se vojenské objekty na ty objekty, které svou povahou, umístěním, účelem nebo použitím představují účinný příspěvek k vojenským akcím a jejichž celkové nebo částečné zničení, obsazení nebo neutralizace poskytuje za daných okolností zjevnou vojenskou výhodu.

3. V případě pochybnosti, zda se objekt, který je obvyčejně určen pro civilní účely, jako je místo pro konání bohuslužeb, dům nebo jiné obydlí nebo škola, užívá k účinné podpoře vojenských akcí, se předpokládá, že tento objekt není využíván k podpoře vojenských akcí.

Čl.53

Ochrana kulturních statků a míst pro konání bohoslužeb

Bez újmy ustanovením Haagské úmluvy o ochraně kulturních statků za ozbrojeného konfliktu ze 14. května 1954 a ostatních příslušných mezinárodních dokumentů je zakázáno:

a) provádět jakékoli nepřátelské činy namířené proti historickým památkám, uměleckým cílům nebo místům pro konání bohuslužeb, které jsou kulturním nebo duchovním dědictvím národů;

b) využívat takových objektů k podpoře vojenského úsilí;

c) učinit takové objekty předmětem represálií.

Čl.54

Ochrana objektů nezbytných k přežití civilního obyvatelstva

1. Je zakázáno užívat hladovění civilních osob jako způsobu vedení války.

2. Je zakázáno útočit na objekty a ničit, odstraňovat nebo znehodnocovat objekty nezbytné k přežití civilního obyvatelstva, jako jsou zásoby potravin, zemědělské oblasti sloužící k produkci potravin, sklizeň, dobytek, zařízení pro dodávky vody a zásobování vodou a zavlažovací zařízení s cílem nepřipustit jejich používání civilním obyvatelstvem nebo protější stranou, a to bez ohledu na motiv, ať už se to děje s úmyslem vyhladovění civilních osob, přinucení jich k odchodu nebo z jiných důvodů.

3. Zákazy obsažené v odstavci 2 se nebudou vztahovat na objekty v tomto odstavci uvedené, které používá protější strana:

a) výhradně jako existenční prostředky pro příslušníky svých ozbrojených sil, nebo

b) nejde-li o existenční prostředky, pak alespoň pro přímou podporu vojenských akcí, avšak za předpokladu, že v žádném případě nebudou proti takovým objektům prováděny akce, které by mohly ve svém důsledku ponechat civilní obyvatelstvo bez dostatečného množství potravin a vody, což by způsobilo jeho hladovění nebo by ho přinutilo k vyklizení místa.

4. Tyto objekty nesmějí být předmětem represálií.

5. Vycházejíc z uznávání životně důležitých požadavků každé strany v konfliktu při obraně svého státního území proti invazi, může strana v konfliktu derogovat zákazy obsažené v odstavci 2 na takovém území pod svou vlastní kontrolou, vyžaduje-li to naléhavá vojenská nutnost.

Čl.55

Ochrana životního prostředí

1. Při vedení vojenských akcí je třeba dbát o ochranu životního prostředí před rozsáhlými, dlouhodobými a vážnými škodami. Tato ochrana zahrnuje zákaz používání způsobů nebo prostředků vedení války, jejichž cílem je způsobit takové škody na životním prostředí, nebo u nichž se dá očekávat způsobení takových škod, že tím ohrozí zdraví nebo přežití obyvatelstva.

2. Útoky proti životnímu prostředí z důvodů represálií jsou zakázány.

Čl.56

Ochrana staveb a zařízení obsahujících nebezpečné síly

1. Stavby nebo zařízení obsahující nebezpečné síly, zvláště přehrady, hráze a atomové elektrárny, nesmějí být předmětem útoku, i když jsou vojenskými objekty, pokud takový útok může způsobit uvolnění nebezpečných sil a vést v důsledku toho k vážným ztrátám na civilním obyvatelstvu. Ostatní vojenské objekty umístěné u těchto staveb nebo zařízení nebo v jejich blízkosti nemohou být předmětem útoku, pokud takový útok může způsobit uvolnění nebezpečných sil z těchto staveb nebo zařízení a vést v důsledku toho k vážným ztrátám na civilním obyvatelstvu.

2. Zvláštní ochrana před útokem stanovená odstavcem 1 pozbude platnosti:

a) v případě přehrad nebo hrází pouze tehdy, používají-li se pro jiné než své normální funkce a slouží-li k pravidelné, významné a přímé podpoře vojenských operací a je-li takový útok jediným možným způsobem, jak znemožnit takovou podporu;

b) v případě atomových elektráren pouze tehdy, vyrábějí-li elektrickou energii pro pravidelnou, významnou a přímou podporu vojenských operací a je-li takový útok jediným možným způsobem, jak znemožnit takovou podporu;

c) v případě jiných vojenských objektů umístěných v těchto stavbách nebo zařízeních nebo v jejich blízkosti pouze tehdy, používají-li se pro pravidelnou, významnou a přímou podporu vojenských operací a je-li takový útok jediným možným způsobem, jak znemožnit takovou podporu.

3. Civilní obyvatelstvo a jednotlivé civilní osoby mají ve všech případech nadále právo na plnou ochranu přiznanou jim mezinárodním právem včetně ochrany na základě preventivních opatření stanovených článkem 57. Jestliže tato ochrana přestává být platnou a stavby, zařízení nebo vojenské objekty uvedené v odstavci 1 jsou předmětem útoku, budou učiněna veškerá praktická opatření, aby se uvolnění nebezpečných sil zabránilo.

4. Je zakázáno, aby se stavby, zařízení nebo vojenské objekty uvedené v odstavci 1 staly předmětem represálií.

5. Strany v konfliktu se mají snažit o to, aby neumisťovaly vojenské objekty v blízkosti staveb nebo zařízení uvedených v odstavci 1. Dovolují se však zařízení vybudovaná pouze k obraně chráněných staveb nebo zařízení proti útokům, jež se nestanou předmětem útoku za podmínky, že se nepoužívají k vedení nepřátelských akcí, s výjimkou obranných akcí nezbytných k odražení útoků proti chráněným stavbám nebo zařízením, a že jsou vyzbrojena výlučně zbraněmi schopnými pouze odrazit útok protivníka proti chráněným stavbám nebo zařízením.

6. Vysoké smluvní strany a strany v konfliktu se vyzývají, aby uzavíraly mezi sebou další

dohody za účelem zabezpečení další ochrany objektů obsahujících nebezpečné síly.

7. Aby byla usnadněna identifikace objektů chráněných tímto článkem, mohou je strany v konfliktu označit zvláštním znamením složeným ze skupiny tří jasně oranžových kruhů umístěných na stejné ose, jak stanoví článek 16 přílohy I k tomuto Protokolu. Neexistence takového označení v žádném případě nezbavuje strany v konfliktu jejich povinností vyplývajících z tohoto článku.

Kapitola IV

Preventivní opatření

Čl.57

Preventivní opatření při útoku

1. Při vedení vojenských operací musí být věnována neustálá péče tomu, aby bylo ušetřeno civilní obyvatelstvo, civilní osoby a objekty civilního rázu.

2. Pokud jde o útoky, je třeba učinit tato preventivní opatření:

a) ti, kteří plánují útok nebo o něm rozhodují:

i) učiní vše možné, aby si ověřili, že cílem útoku nejsou civilní osoby, ani objekty civilního rázu, ani předměty zvláštní ochrany, ale že to jsou vojenské objekty ve smyslu odstavce 2 článku 52 a že není zakázáno v souladu s ustanoveními tohoto Protokolu na ně útočit;

ii) učiní veškerá možná preventivní opatření při volbě prostředků a způsobů útoku s cílem zabránit, a v každém případě maximálně omezit náhodné ztráty na životech civilních osob, na počtu zraněných civilních osob a poškození objektů civilního rázu;

iii) nezahájí útok, u něhož se dá předpokládat, že způsobí náhodné ztráty na životech civilních osob, zranění civilních osob, poškození objektů civilního rázu nebo kombinaci těchto případů, které by převyšovaly předpokládanou konkrétní a přímou vojenskou výhodu;

b) útok bude odvolán nebo přerušeno, stane-li se zřejmým, že objekt není vojenským objektem nebo podléhá zvláštní ochraně nebo že by útok mohl způsobit náhodné ztráty na životech civilních osob, zranění civilních osob, poškození objektů civilního rázu nebo kombinaci těchto případů, které by převyšovaly předpokládanou konkrétní a přímou vojenskou výhodu;

c) je třeba vydat v náležitém časovém předstihu a působivými prostředky varování před útoky, které mohou postihnout civilní obyvatelstvo, ledaže to okolnosti nedovolí.

3. Je-li možnost volit mezi několika vojenskými objekty k dosažení stejné vojenské výhody, bude vybrán ten objekt, u něhož se dá očekávat, že útok na něj způsobí nejmenší ohrožení životů civilních osob a objektů civilního rázu.

4. Při vedení vojenských operací na moři nebo ve vzduchu učiní každá strana v konfliktu v souladu se svými právy a povinnostmi podle norem mezinárodního práva aplikovatelných v ozbrojených konfliktech veškerá rozumná preventivní opatření, aby se zabránilo ztrátám na životech civilního obyvatelstva a poškození objektů civilního rázu.

5. Žádné ustanovení tohoto článku nesmí být vykládáno tak, aby opravňovalo k útokům proti civilnímu obyvatelstvu, civilním osobám nebo objektům civilního rázu.

Čl.58

Preventivní opatření proti následkům útoků

Strany v konfliktu v maximální možné míře:

a) aniž by tím byl dotčen článek 49 Čtvrté úmluvy, učiní opatření, aby byly z blízkosti vojenských objektů přemístěny jednotlivé civilní osoby, civilní obyvatelstvo a objekty civilního rázu pod jejich

kontrolou;

b) se vyvarují umístování vojenských objektů do hustě obydlených oblastí nebo do jejich blízkosti;

c) učiní ostatní nutná preventivní opatření k ochraně civilního obyvatelstva, jednotlivých civilních osob a objektů civilního rázu pod jejich kontrolou před nebezpečím vznikajícím z vojenských operací.

Kapitola V

Místa a zóny pod zvláštní ochranou

Čl.59

Nebráněná místa

1. Stranám v konfliktu se zakazuje útočit jakýmkoli prostředky na nebráněná místa.

2. Příslušné orgány strany v konfliktu mohou prohlásit za nebráněné místo kterékoliv obydlené místo v zóně styku ozbrojených sil nebo v její blízkosti, které je otevřeno pro okupaci protějšší stranou. Takové místo musí splňovat tyto podmínky:

a) všichni kombatanti, jakož i mobilní bojové prostředky a mobilní vojenská výzbroj musí být evakuováni;

b) stálé vojenské stavby nebo zařízení nesmějí být použity k nepřátelským akcím;

c) orgány nebo obyvatelstvo se nesmějí dopouštět nepřátelských činů;

d) nesmějí být prováděny akce na podporu vojenských operací.

3. Přítomnost osob zvláště chráněných podle Úmluv a tohoto Protokolu a policejních sil ponechaných za účelem udržování zákonitosti a pořádku na takovém místě není v rozporu s podmínkami stanovenými v odstavci 2.

4. Prohlášení učiněné podle odstavce 2 musí být adresováno protějšší straně a musí definovat a popisovat co možná nejpřesněji hranice nebráněného místa. Strana v konfliktu, které je takové prohlášení adresováno, potvrdí jeho příjem a bude s tímto místem zacházet jako nebráněným, ledaže by podmínky stanovené v odstavci 2 nebyly ve skutečnosti splněny, přičemž v tomto případě bude o tom okamžitě informovat stranu, která prohlášení učinila. I když podmínky stanovené v odstavci 2 nejsou splněny, takové místo bude nadále požívat ochrany poskytované ostatními ustanoveními tohoto Protokolu a ostatními normami mezinárodního práva aplikovatelnými v ozbrojených konfliktech.

5. Strany v konfliktu se mohou dohodnout na zřízení nebráněných míst i tehdy, jestliže taková místa nesplňují podmínky stanovené v odstavci 2. Dohoda bude definovat a popisovat co možná nejpřesněji hranice nebráněného místa; v případě nutnosti může stanovit způsoby kontroly.

6. Strana, která kontroluje místo, které je předmětem dohody, jej vyznačí, nakolik je to možné, znameními, která mohou být dohodnuta s druhou stranou a která budou umístěna na jasně viditelných místech, především po jeho obvodu, na hranicích a silnicích.

7. Oblast ztrácí status nebráněného místa, když přestává splňovat podmínky stanovené odstavcem 2 nebo dohodou, o níž se hovoří v odstavci 5. V tomto případě bude toto místo nadále požívat ochrany poskytované jinými ustanoveními tohoto Protokolu a jinými normami mezinárodního práva aplikovatelnými v ozbrojených konfliktech.

Čl.60

Demilitarizované zóny

1. Stranám v konfliktu se zakazuje rozšiřovat vojenské operace do zón, kterým po dohodě poskytl status demilitarizované zóny, jestliže takové rozšíření je v rozporu s podmínkami této dohody.

2. Tato dohoda musí být dohodou výslovnou, může být uzavřena v ústní nebo v písemné formě, přímo nebo prostřednictvím ochranné mocnosti nebo nestranné humanitární organizace a může mít podobu vzájemných a shodných prohlášení. Dohoda může být uzavřena v době míru, jakož i po vypuknutí nepřátelství a musí definovat a popisovat co možná nejpřesněji hranice demilitarizované zóny a v případě nutnosti stanovit způsoby kontroly.

3. Předmětem takové dohody může být jakákoli zóna, která splňuje tyto podmínky:

a) všichni kombatanti, jakož i mobilní bojové prostředky a mobilní vojenská zařízení musí být evakuováni;

b) stálé vojenské stavby a zařízení nesmějí být použity k nepřátelským akcím;

c) orgány a obyvatelstvo se nesmějí dopouštět nepřátelských činů, a

d) veškerá činnost spojená s vojenským úsilím musí být zastavena.

Strany v konfliktu se dohodnou na výkladu podmínek stanovených v pododstavci d) a na osobách, které kromě osob zmíněných v odstavci 4 budou vpuštěny do demilitarizované zóny.

4. Přítomnost osob zvláště chráněných podle Úmluv a tohoto Protokolu a policejních sil ponechaných za účelem udržování zákonnosti a pořádku v této zóně není v rozporu s podmínkami stanovenými v odstavci 2.

5. Strana, v jejíž moci se taková zóna nachází, ji vyznačí, nakolik je to možné, znameními, která mohou být dohodnuta s druhou stranou a která budou umístěna na jasně viditelných místech, především po jejím obvodu, na hranicích a silnicích.

6. Jestliže se boje přiblíží k demilitarizované zóně a pokud se strany v konfliktu tak dohodly, žádná z nich nesmí použít zónu k účelům, které souvisejí s vedením vojenských akcí, nebo jednostranně zrušit její status.

7. Jestliže se jedna ze stran v konfliktu dopustí hrubého porušení ustanovení odstavců 3 nebo 6, druhá strana tím bude zbavena svých závazků podle dohody udělující takové zóně status demilitarizované zóny. V takovém případě zóna ztrácí svůj status, ale bude nadále požívat ochrany poskytované ostatními ustanoveními tohoto Protokolu a ostatními normami mezinárodního práva aplikovatelnými v ozbrojených konfliktech.

Kapitola VI

Civilní obrana

Čl.61

Definice a rozsah

Pro účely tohoto Protokolu:

1. "Civilní obrana" je plnění některých nebo všech níže uvedených humanitárních úkolů, jejichž cílem je chránit civilní obyvatelstvo před nebezpečím, pomoci mu odstranit bezprostřední účinky nepřátelských akcí nebo pohrom a také vytvořit nezbytné podmínky pro jeho přežití. Těmito úkoly jsou:

a) hlásné služby;

- b) evakuace;
- c) organizování a poskytování úkrytů;
- d) zatemňování;
- e) záchranné práce;
- f) zdravotnické služby včetně první pomoci a také náboženská pomoc;
- g) boj s požáry;
- h) zjišťování a označování nebezpečných oblastí;
- i) dekontaminace a podobná ochranná opatření;
- j) poskytování nouzového ubytování a zásobování;
- k) okamžitá pomoc při obnově a udržování pořádku v postižených oblastech;
- l) okamžitá oprava nezbytných veřejných zařízení;
- m) bezodkladné pohřební služby;
- n) pomoc při ochraně předmětů nezbytných k přežití;
- o) doplňující činnost nezbytná k splnění výše uvedených úkolů, včetně plánování a organizování, ale neomezující se pouze na tuto činnost.

2. "Organizace civilní obrany" jsou instituce a jednotky, které jsou organizovány nebo zmocněny příslušnými orgány strany v konfliktu k plnění úkolů uvedených v odstavci 1 a které jsou určeny a využívány výhradně k plnění těchto úkolů.

3. "Personál" organizací civilní obrany jsou osoby určené stranou v konfliktu výhradně k plnění úkolů uvedených v odstavci 1, včetně personálu určeného příslušnými orgány této strany výhradně k řízení těchto organizací.

4. "Materiál" organizací civilní obrany je zařízení, zásoby a přepravní prostředky používané těmito organizacemi k plnění úkolů uvedených v odstavci 1.

Čl.42

Všeobecná ochrana

1. Civilní organizace civilní obrany a jejich personál budou respektovány a chráněny v souladu s ustanoveními tohoto Protokolu, především ustanoveními tohoto oddílu. Budou mít právo plnit jim uložené úkoly civilní obrany s výjimkou případů naléhavé vojenské nutnosti.

2. Ustanovení odstavce 1 se také bude vztahovat na civilní osoby, které, i když nejsou členy civilních organizací civilní obrany, plní úkoly civilní obrany na základě výzvy příslušných orgánů a pod jejich kontrolou.

3. Článek 52 tohoto Protokolu se vztahuje na budovy a materiál používaný pro účely civilní obrany a také na úkryty poskytované civilnímu obyvatelstvu. Objekty používané pro účely civilní obrany nesmí nikdo kromě té strany, které patří, zničit nebo určit k jinému použití.

Čl.63

Civilní obrana na okupovaných územích

1. Na okupovaných územích dostanou civilní organizace civilní obrany od příslušných institucí podporu nezbytnou pro plnění svých úkolů. V žádném případě nesmí být jejich personál nucen k činnosti, která by ztěžovala náležité plnění těchto úkolů. Okupační mocnost nesmí provádět změny ve struktuře nebo personálu těchto organizací tak, aby to ohrozilo účinné plnění jejich úkolů. Na těchto organizacích nelze žádat, aby dávaly přednost občanům nebo zájmům této mocnosti.

2. Okupační mocnost nesmí nutit, donucovat nebo pobízet civilní organizace civilní obrany, aby plnily své úkoly způsobem, který by byl na újmu zájmům civilního obyvatelstva.

3. Okupační mocnost může odzbrojit personál civilní obrany z důvodů bezpečnosti.

4. Okupační mocnost nesmí používat budovy nebo materiál náležející nebo používaný organizací civilní obrany k jinému účelu, ani je zabavovat, jestliže by toto jiné použití nebo zabavení poškozovalo civilní obyvatelstvo.

5. Za předpokladu, že obecné pravidlo odstavce 4 se i nadále plní, může okupační mocnost tyto prostředky zabavit nebo určit k jinému účelu za těchto zvláštních podmínek:

a) že budovy nebo materiál jsou nezbytné k jiným potřebám civilního obyvatelstva a

b) že zabavení nebo jiné určení trvá pouze po dobu takové potřeby.

6. Okupační mocnost nesmí užívat k jinému účelu úkryty určené nebo nezbytné pro civilní obyvatelstvo a ani je nezabaví.

Čl.64

Civilní organizace civilní obrany neutrálních nebo jiných států, které nejsou stranami v konfliktu, a mezinárodní organizace pro koordinaci civilní obrany

1. Články 62, 63, 65 a 66 se také vztahují na personál a materiál civilních organizací civilní obrany neutrálních nebo jiných států, které nejsou stranami v konfliktu a které plní úkoly civilní obrany uvedené v článku 61 na území strany v konfliktu se souhlasem a pod kontrolou této strany. Oznámení o takové pomoci musí být učiněno co možná nejdříve všem příslušným protějším stranám. V žádném případě nelze považovat tuto činnost za vměšování do konfliktu, tato činnost však musí být prováděna s patřičným ohledem na bezpečnostní zájmy příslušných stran v konfliktu.

2. Strany v konfliktu, které dostávají pomoc uvedenou v odstavci 1, a Vysoké smluvní strany, které takovou pomoc poskytují, musí v případě nutnosti usnadnit mezinárodní koordinaci takové činnosti v oblasti civilní obrany. V takových případech se na příslušné mezinárodní organizace vztahují ustanovení této kapitoly.

3. Na okupovaném území může okupační mocnost vyloučit nebo omezit činnost civilních organizací civilní obrany neutrálních nebo jiných států, které nejsou stranami v konfliktu, a mezinárodních koordinačních organizací jen v tom případě, jestliže může zajistit odpovídající plnění úkolů civilní obrany ze svých vlastních zdrojů nebo ze zdrojů na okupovaném území.

Čl.65

Ukončení ochrany

1. Ochrana, na kterou mají právo civilní organizace civilní obrany, jejich personál, budovy, úkryty a materiál skončí pouze v tom případě, jestliže kromě svých vlastních úkolů provádějí činnost, nebo jsou využívány k činnosti, která poškozuje protivníka. Ochrana však může skončit až po

varování, v němž se v případě potřeby stanoví přiměřená lhůta, a poté, kdy toto varování zůstalo bez účinku.

2. Za činnost poškozující protivníka se nepovažuje tato činnost:

- a) plnění úkolů civilní obrany pod řízením nebo kontrolou vojenských orgánů;
- b) spolupráce civilního personálu civilní obrany s vojenským personálem při plnění úkolů civilní obrany nebo přidělení určitého vojenského personálu k civilním organizacím civilní obrany;
- c) okolnost, že plnění úkolů civilní obrany může být zároveň prospěšné pro vojenské oběti, především pro ty, které jsou vyřazeny z boje.

3. Za akt poškozující protivníka se také nepovažuje, jestliže civilní personál civilní obrany má k dispozici lehké osobní zbraně k udržování pořádku nebo sebeobraně. Avšak v oblastech, kde dochází k pozemním bojům nebo kde k takovým bojům pravděpodobně dojde, musí strany v konfliktu učinit nezbytná opatření k omezení těchto zbraní na ruční zbraně, jako jsou pistole nebo revolvery, aby se snáze odlišil personál civilní obrany od komatantů. I když personál civilní obrany v takových oblastech má k dispozici jiné lehké osobní zbraně, bude nicméně respektován a chráněn, jakmile bude jako takový rozpoznán.

4. Vytváření civilních organizací civilní obrany podle vojenského vzoru a ani okolnost, že služba v nich je prohlášena za povinnou, nezavazují civilní organizace civilní obrany ochrany poskytované touto kapitolou.

Čl.66 Identifikace

1. Každá strana v konfliktu se vynasnaží zajistit, aby její organizace civilní obrany, jejich personál, budovy a materiál byly identifikovatelné, jestliže jsou výlučně určeny k plnění úkolů civilní obrany. Stejně tak mají být identifikovatelné úkryty určené pro civilní obyvatelstvo.

2. Každá strana v konfliktu se též vynasnaží přijmout a aplikovat způsoby a procedury, které umožní rozpoznání civilních úkrytů a také personálu civilní obrany, budov a materiálů, na kterých je umístěn mezinárodní rozeznávací znak civilní obrany.

3. Na okupovaném území a v oblastech, kde dochází k bojům nebo kde k bojům pravděpodobně dojde, musí být civilní personál civilní obrany identifikovatelný pomocí mezinárodních rozeznávacích znaků civilní obrany a průkazů totožnosti potvrzujících jejich status.

4. Mezinárodním rozeznávacím znakem civilní obrany je, pokud se používá pro ochranu organizací civilní obrany, jejich personálu, budov a materiálů a pro civilní úkryty, modrý rovnoramenný trojúhelník na oranžovém pozadí.

5. Kromě tohoto rozeznávacího znaku se mohou strany v konfliktu dohodnout na používání rozeznávacích signálů pro účely identifikace civilní obrany.

6. Použití ustanovení odstavců 1 až 4 je upraveno kapitolou V přílohy k tomuto Protokolu.

7. V době míru může být rozeznávací znak popsany v odstavci 4 použit se souhlasem příslušných státních orgánů pro účely identifikace civilní obrany.

8. Vysoké smluvní strany a strany v konfliktu učiní opatření nutná pro kontrolu umístění mezinárodních rozeznávacích znaků civilní obrany a pro zabránění a postih jejich zneužití.

9. Identifikace zdravotnického a duchovního personálu civilní obrany, zdravotnických

jednotek a zdravotnických přepravních prostředků je upravena také článkem 18.

Čl.67

Příslušníci ozbrojených sil a vojenských jednotek přidělených k organizacím civilní obrany

1. Příslušníci ozbrojených sil a vojenské jednotky přidělené k organizacím civilní obrany budou respektovány a chráněny za předpokladu, že:

a) tento personál a tyto jednotky jsou trvale přiděleny a že se výlučně věnují plnění úkolů uvedených v článku 61;

b) tento personál neplní jiné vojenské povinnosti během konfliktu, je-li takto přidělen;

c) tento personál se zřetelně odlišuje od ostatních příslušníků ozbrojených sil tím, že je označen dostatečně velkým mezinárodním rozeznávacím znakem civilní obrany nošeným na viditelném místě a že tento personál je vybaven průkazy totožnosti potvrzujícími status jednotlivých členů personálu, o nichž se hovoří v kapitole V přílohy I k tomuto Protokolu;

d) tento personál a tyto jednotky jsou vyzbrojeny pouze lehkými osobními zbraněmi k udržování pořádku nebo k sebeobraně. Ustanovení článku 65 odstavec 3 se aplikují také v tomto případě;

e) tento personál se přímo neúčastní nepřátelských akcí a mimo své úkoly civilní obrany neprovádí nebo není používán k činnosti, která by poškozovala protější stranu;

f) tento personál a tyto jednotky plní své úkoly civilní obrany pouze na státním území své strany. Nedodržování podmínek uvedených v bodě e) kterýmkoli příslušníkem ozbrojených sil, který je vázán podmínkami stanovenými v odstavci 1 a) a 1 b), je zakázáno.

2. Vojenský personál sloužící u organizací civilní obrany bude mít status válečného zajatce, jestliže se ocitne v moci protější strany. Na okupovaném území může být použit, pokud by to bylo nutné pro úkoly civilní obrany, ale pouze v zájmu civilního obyvatelstva takového území, avšak jestliže je taková práce nebezpečná, pak jen za předpokladu, že úkoly s tím spojené bude plnit dobrovolně.

3. Budovy, velká zařízení a přepravní prostředky vojenských jednotek přidělených k organizacím civilní obrany musí být jasně označeny mezinárodním rozeznávacím znakem civilní obrany. Tento rozeznávací znak musí být dostatečně velký.

4. Materiál a budovy vojenských jednotek trvale přidělených k organizacím civilní obrany a určených výlučně k plnění úkolů civilní obrany budou nadále podléhat zákonům války, jestliže padnou do rukou protější strany. Nemohou být použity jinak než pro účely civilní obrany, dokud jich je třeba k plnění úkolů civilní obrany s výjimkou případů naléhavé vojenské nutnosti, pokud nebyla předtím učiněna opatření k zajištění potřeb civilního obyvatelstva.

Oddíl II

Pomoc ve prospěch civilního obyvatelstva

Čl.68

Rozsah aplikace

Ustanovení tohoto oddílu se aplikuje na civilní obyvatelstvo, jak je definováno v tomto Protokolu, a doplňují články 23, 55, 59, 60, 61 a 62 a ostatní příslušná ustanovení Čtvrté úmluvy.

Čl.69

Základní potřeby v okupovaných územích

1. Kromě povinností vyjmenovaných v článku 35 Čtvrté úmluvy týkajících se zásobování potravinami a zdravotnickými potřebami zajistí okupační mocnost také v nejvyšší možné míře z prostředků, které má k dispozici, a bez jakéhokoli nepříznivého rozdílu oblečení, ložní prádlo, přístřeší a další základní prostředky nezbytné k přežití civilního obyvatelstva okupovaného území, a také předměty nezbytné pro konání bohoslužeb.

2. Pomocné akce ve prospěch civilního obyvatelstva okupovaného území jsou upraveny články 59, 60, 61, 62, 108, 109, 110 a 111 Čtvrté úmluvy a článkem 71 tohoto Protokolu a musí být realizovány bez prodloužení.

Čl.70

Pomocné akce

1. Jestliže civilní obyvatelstvo jakéhokoli území, které, aniž by bylo okupovaným územím, se nachází pod kontrolou jedné ze stran v konfliktu, nebude dostatečně zabezpečeno zásobami uvedenými v článku 69, budou podniknuty pomocné akce humanitárního a nestranného charakteru, které budou prováděny bez jakéhokoli nepříznivého rozdílu na základě dohody stran, jichž se tyto pomocné akce týkají. Nabídky takovéto pomoci nebudou považovány za vměšování do ozbrojeného konfliktu nebo za nepřátelské akty. Při rozdělování dodávek v rámci této pomoci bude dáována přednost takovým osobám, jako jsou děti, těhotné ženy, rodičky a kojící matky, které podle Čtvrté úmluvy nebo podle tohoto Protokolu požívají zvláštních výhod nebo zvláštní ochrany.

2. Strany v konfliktu a každá Vysoká smluvní strana dovolí a usnadní rychlou a hladkou přepravu všech dodávek, zařízení a personálu v souladu s tímto oddílem, a to i v případě, že tato pomoc je určena pro civilní obyvatelstvo protější strany.

3. Strany v konfliktu a každá Vysoká smluvní strana, která povolí přepravu dodávek, zařízení a personálu s cílem poskytnutou pomoc v souladu s odstavcem 2:

- a) bude mít právo určit technická opatření, včetně prohlídky, jejichž splnění bude podmínkou pro povolení této přepravy;
- b) bude moci podmínit toto povolení tím, že rozdělení této pomoci bude provedeno pod místní kontrolou ochranné mocnosti;
- c) žádným způsobem nevyužije dodávek v rámci této pomoci k jinému účelu, než ke kterému jsou určeny, a nebude zdržovat jejich dodání, s výjimkou případů naléhavé nutnosti v zájmu civilního obyvatelstva, jehož se to týká.

4. Strany v konfliktu budou chránit dodávky v rámci pomoci a usnadňovat jejich rychlé rozdělení.

5. Strany v konfliktu a každá Vysoká smluvní strana, jíž se to týká, bude podporovat a usnadňovat účinnou mezinárodní koordinaci těchto pomocných akcí uvedených v odstavci 1.

Čl.71

Personál účastnící se pomocných akcí

1. V případě nutnosti může pomocný personál tvořit součást pomoci poskytnuté v rámci jakékoli pomocné akce, a to zejména za účelem přepravy a rozdělení dodávek v rámci této pomoci. Účast takového personálu bude závislá na souhlasu strany, na jejímž území má personál vykonávat své povinnosti.

2. Tento personál bude respektován a chráněn.

3. Při převzetí dodávek v rámci této pomoci bude každá strana v nejvyšší možné míře napomáhat personálu uvedenému v odstavci 1 při výkonu jeho poslání. Pouze v případě naléhavé vojenské nutnosti může být činnost tohoto personálu nebo jeho pohyb dočasně omezen.

4. Za žádných okolností nesmí tento personál překročit rozsah svého poslání podle tohoto Protokolu. Především musí brát v úvahu bezpečnostní požadavky strany, na jejímž území vykonává své povinnosti. Činnost kteréhokoli člena personálu, který nerespektuje tyto podmínky, může být zastavena.

Oddíl III

Zacházení s osobami, které jsou v moci strany v konfliktu

Kapitola I

Rozsah aplikace a ochrana osob a objektů

Čl.72

Rozsah aplikace

Ustanovení tohoto oddílu doplňují pravidla humanitární ochrany civilních osob a objektů civilního rázu, které jsou v moci strany v konfliktu, obsažené ve Čtvrté úmluvě, především v její části I a III, jakož i ostatní normy mezinárodního práva aplikovatelné na ochranu základních lidských práv v mezinárodních ozbrojených konfliktech.

Čl.73

Uprchlíci a osoby bez státní příslušnosti

Osoby, které byly před zahájením nepřátelských akcí považovány za osoby bez státní příslušnosti nebo za uprchlíky v souladu s příslušnými mezinárodními dokumenty přijatými příslušnými stranami nebo v souladu se zákonodárstvím státu, do něhož uprchly, nebo státu, v němž mají bydliště, budou chráněny osobami ve smyslu části I a III Čtvrté úmluvy za všech okolností a bez jakéhokoli nepříznivého rozdílu.

Čl.74

Slučování rozdělených rodin

Vysoké smluvní strany a strany v konfliktu všemožně usnadní sloučení rodin rozdělených v důsledku ozbrojených konfliktů a budou podporovat zejména činnost humanitárních organizací zabývajících se tímto úkolem v souladu s ustanoveními Úmluvy a tohoto Protokolu a v souladu s jejich příslušnými bezpečnostními předpisy.

Čl.75

Základní záruky

1. Osoby, které jsou v moci strany v konfliktu, mají, pokud jsou postiženy situací uvedenou v článku 1 tohoto Protokolu a nedostává se jim příznivějšího zacházení v souladu s Úmluvami nebo tímto Protokolem, právo na lidské zacházení za všech okolností a přinejmenším budou požívat ochrany stanovené tímto článkem bez jakéhokoli nepříznivého rozdílu založeného na rase, barvě, pohlaví, jazyku, náboženství nebo víře, politických nebo jiných názorech, národním nebo sociálním původu, majetku, rodovém původu nebo jiném stavu nebo na jiných podobných kritériích. Každá strana bude respektovat osobu, čest, přesvědčení a náboženské úkony všech těchto osob.

2. V každé době a na každém místě bez ohledu na to, zda jsou spáchány představiteli civilních nebo vojenských orgánů, jsou a zůstanou zakázány tyto činy:

a) ohrožení života, zdraví, fyzického nebo duševního stavu osob, zvláště:

- i) vražda;
- ii) mučení všeho druhu, ať tělesné nebo duševní;
- iii) tělesné tresty a
- iv) zmrzačení;

b) urážka osobní důstojnosti, především ponižující a urážející zacházení, nucená prostituce a jakákoli forma nemravného jednání;

c) brání rukojmí;

d) kolektivní tresty a

e) hrozby vykonat kterýkoli z výše uvedených činů.

3. Kterákoliv osoba zadržaná, uvězněná nebo internovaná za činy související s ozbrojeným konfliktem bude v jazyce, jemuž rozumí, okamžitě informována, proč tato opatření byla učiněna. S výjimkou případů uvěznění nebo zadržetí za trestné činy budou tyto osoby propuštěny v co možná nejkratší lhůtě a v každém případě okamžitě poté, kdy pominou okolnosti opravňující uvěznění, zatčení nebo internaci.

4. Žádný rozsudek nesmí být vyneseno a žádný trest nesmí být vykonán na osobě, která byla shledána vinnou z trestného činu souvisejícího s ozbrojeným konfliktem s výjimkou případu, kdy rozsudek byl vyneseno nestranným a řádně ustanoveným soudem respektujícím všeobecně uznávané zásady řádného soudního řízení, které zahrnují záruky, že

a) soudní řízení poskytne obžalovanému možnost být bezodkladně informován o podrobnostech trestného činu, z něhož je obžalován, a poskytne obžalovanému před řízením a během řízení všechna nezbytná práva a prostředky obhajoby;

b) nikdo nebude odsouzen za trestný čin jinak než na základě osobní trestní odpovědnosti;

c) nikdo nebude obžalován nebo odsouzen za jednání nebo opomenutí, které nebyly trestným činem podle zákonodárství státu nebo mezinárodního práva, aplikovatelného na takovou osobu v době spáchání zmíněného jednání nebo opomenutí. Stejně tak nebude uložen trest těžší, než jaký mohl být uložen v době, kdy byl trestný čin spáchán. Stanoví-li zákon vydaný po spáchání trestného činu lehčí trest, bude tento zákon aplikován ve prospěch pachatele;

d) každý obžalovaný bude považován za nevinného, dokud nebude v souladu se zákonem prokázána jeho vina;

e) každý obžalovaný bude mít právo, aby se soudní řízení konalo v jeho přítomnosti;

f) nikdo nebude nucen, aby svědčil proti sobě nebo aby se přiznal k vině;

g) každý obžalovaný má právo vyslyšet nebo dát vyslechnout svědky svědčící proti němu a právo na předvedení a výslech svědků svědčících v jeho prospěch za stejných podmínek jako svědků svědčících proti němu;

h) nikdo nebude stíhán nebo trestán stejnou stranou za trestný čin, za který již byl vyneseno konečný rozsudek osvobozující nebo odsuzující tuto osobu podle stejného zákona a soudního řízení;

i) každý obžalovaný má právo, aby rozsudek byl vyneseno veřejně;

j) odsouzené osobě bude při vynesení rozsudku sděleno, jaké má právní a ostatní opravné prostředky a lhůty, v nichž je může uplatnit.

5. Ženy, jejichž svoboda je omezena z důvodů souvisejících s ozbrojeným konfliktem, budou umístěny odděleně od mužů. Budou pod bezprostředním dozorem žen. Nicméně v případech, kdy jsou zadrženy nebo internovány rodiny, budou v případě možnosti umístěny na stejném místě a ubytovány jako rodinné celky.

6. Osoby, které jsou uvězněny, zadrženy nebo internovány z důvodů souvisejících s ozbrojeným konfliktem, budou požívat ochrany stanovené tímto článkem i po ukončení ozbrojeného konfliktu až do svého definitivního propuštění, repatriace nebo znovuusídlení.

7. Aby nedocházelo k jakýmkoli pochybnostem týkajícím se stíhání a souzení osob obžalovaných z válečných zločinů nebo zločinů proti lidskosti, budou aplikovány tyto zásady:

a) osoby obžalované z těchto zločinů budou stíhány a souzeny v souladu s platnými normami mezinárodního práva a

b) se všemi osobami, které nepožívají příznivějšího zacházení v souladu s Úmluvami nebo tímto Protokolem, bude zacházeno podle tohoto článku bez ohledu na to, zda zločiny, z nichž jsou obžalovány, jsou nebo nejsou vážným porušením Úmluv nebo tohoto Protokolu.

8. Žádné z ustanovení tohoto článku nesmí být vykládáno jako omezující nebo narušující jakékoli jiné příznivější ustanovení poskytující v souladu s platnými normami mezinárodního práva větší ochranu osobám, o nichž se hovoří v odstavci 1.

Kapitola II

Opatření ve prospěch žen a dětí

Čl.76

Ochrana žen

1. Na ženy bude brán zvláštní ohled a budou chráněny především před znásilněním, nucenou prostitucí a jakýmkoli jinými formami nemravného jednání.

2. Těhotné ženy a matky malých a na nich závislých dětí, které byly uvězněny, zadrženy nebo internovány z důvodů souvisejících s ozbrojeným konfliktem, mají právo na to, aby jejich případ byl projednán přednostně.

3. Strany v konfliktu se budou v nejvyšší možné míře snažit o to, aby nebyl vynesen trest smrti nad těhotnými ženami nebo matkami malých a na nich závislých dětí za trestný čin související s ozbrojeným konfliktem. Trest smrti za takové činy nebude na těchto ženách vykonán.

Čl.77

Ochrana dětí

1. Na děti bude brán zvláštní ohled a budou chráněny před jakýmkoli formami nemravného jednání. Strany v konfliktu jim zajistí ochranu a pomoc, kterou potřebují vzhledem k svému věku a ostatním důvodům.

2. Strany v konfliktu učiní veškerá možná opatření, aby děti, které nedosáhly věku 15 let, se přímo neúčastnily nepřátelských akcí, a především se zdrží toho, aby je povolávaly do svých ozbrojených sil. Při povolávání osob, které dosáhly věku 15 let, avšak nedosáhly věku 18 let, se budou strany v konfliktu snažit dávat přednost starším osobám.

3. Jestliže ve výjimečných případech a přes ustanovení odstavce 2, děti, které nedosáhly věku 15 let, se bezprostředně zúčastní nepřátelských akcí a padnou do moci protějščí strany, budou nadále

požívat zvláštní ochrany poskytované tímto článkem bez ohledu na to, zda jsou válečnými zajatci.

4. V případě uvěznění, zadržení nebo internace z důvodů souvisejících s ozbrojeným konfliktem budou děti umístěny odděleně od dospělých, s výjimkou těch případů, kdy budou rodiny ubytovány jako rodinné celky v souladu s článkem 75 odstavec 5.

5. Trest smrti za trestný čin související s ozbrojeným konfliktem nebude vykonán na osobách, které nedosáhly věku 18 let v době, kdy byl tento čin spáchán.

Čl.78

Evakuace dětí

1. Žádná strana v konfliktu neučiní opatření k evakuaci jiných dětí než dětí svých příslušníků do cizí země s výjimkou dočasné evakuace z naléhavých důvodů, které souvisí se zdravotním stavem nebo léčením dětí nebo, jestliže se nenacházejí na okupovaném území, s jejich bezpečností. V případech, kdy mohou být nalezeni rodiče nebo zákonní poručníci, je třeba k této evakuaci jejich písemného souhlasu. Pokud tyto osoby nemohou být nalezeny, je třeba písemného souhlasu s touto evakuací od osob, které podle zákona nebo zvyklostí nesou hlavní odpovědnost za péči o děti. Nad každou takovou evakuací bude mít dozor ochranná mocnost v dohodě se zúčastněnými stranami, především se stranou zajišťující evakuaci, stranou přijímající děti a stranami, jejichž příslušníci jsou evakuováni. V každém případě učiní všechny strany v konfliktu veškerá možná preventivní opatření, aby evakuace nebyla ohrožena.

2. Ve všech případech evakuace provedené podle odstavce 1 bude každému dítěti po celou dobu s co možná největší kontinuitou poskytováno vzdělání včetně náboženské a morální výchovy podle přání jeho rodičů.

3. Aby se usnadnil návrat dětí evakuovaných v souladu s tímto článkem k jejich rodinám a do jejich země, orgány strany zařizující evakuaci, a jestliže to bude účelné, orgány přijímající země vystaví každému dítěti průkazku s fotografiemi, která bude zaslána Ústřední pátrací službě Mezinárodního Červeného kříže. Každá průkazka bude obsahovat podle možností, a pokud to nebude znamenat újmu nebo riziko pro bezpečnost dítěte, tyto informace:

- a) příjmení dítěte;
- b) jméno (příp. jména);
- c) pohlaví dítěte;
- d) místo a datum narození (pokud není datum známo, tedy přibližný věk);
- e) plné jméno otce;
- f) plné jméno matky a její dívčí jméno;
- g) nejbližší příbuzné dítěte;
- h) národnost dítěte;
- i) rodný jazyk dítěte a všechny ostatní jazyky, kterými hovoří;
- j) adresu rodiny dítěte;
- k) jakékoliv identifikační číslo dítěte;
- l) zdravotní stav dítěte;

- m) krevní skupinu;
- n) zvláštní znamení;
- o) datum a místo, kde bylo dítě nalezeno;
- p) datum a místo, kde dítě opustilo zemi;
- q) náboženství dítěte, pokud je má;
- r) nynější adresu dítěte v přijímající zemi;
- s) v případě úmrtí dítěte před návratem datum, místo a okolnosti smrti a místo jeho pohřbení.

Kapitola III

Novináři

Čl.79

Opatření na ochranu novinářů

1. Novináři plnící nebezpečné profesionální úkoly v oblastech ozbrojeného konfliktu budou považováni za civilní osoby ve smyslu článku 50 odstavec 1.

2. Jako takoví budou chráněni Úmluvami a tímto Protokolem za předpokladu, že nepodniknou žádné akce neslučitelné s jejich statusem civilních osob, přičemž není dotčeno právo válečných dopisovatelů akreditovaných u ozbrojených sil na požívání statusu ve smyslu článku 4 A), 4) Třetí úmluvy.

3. Mohou dostat osobní průkaz podle vzoru uvedeného v příloze II k tomuto Protokolu. Tento průkaz, který bude vydán vládou státu, jehož příslušníkem novinář je, nebo na jehož území má trvalé bydliště nebo na jehož území je umístěna informační agentura, která jej zaměstnává, bude potvrzovat jeho status novináře.

Část V

Provádění Úmluv a tohoto Protokolu

Oddíl I

Všeobecná ustanovení

Čl.80

Prováděcí opatření

1. Vysoké smluvní strany a strany v konfliktu učiní bezodkladně všechna nezbytná opatření k provádění závazků, které jsou jim uloženy Úmluvami a tímto Protokolem.

2. Vysoké smluvní strany a strany v konfliktu vydají příkazy a pokyny k zajištění dodržování Úmluv a tohoto Protokolu a budou odhlížet na jejich provádění.

Čl.81

Činnost Červeného kříže a ostatních humanitárních organizací

1. Strany v konfliktu poskytnou Mezinárodnímu výboru Červeného kříže v rámci svých možností všechny prostředky pro výkon humanitárních funkcí, které mu byly uloženy Úmluvami a tímto Protokolem za účelem zajištění ochrany a pomoci obětem konfliktů. Mezinárodní výbor Červeného kříže může rovněž vykonávat jakoukoli jinou humanitární činnost ve prospěch těchto obětí se souhlasem příslušných stran v konfliktu.

2. Strany v konfliktu poskytnou svým příslušným organizacím Červeného kříže (Červeného půlměsíce, Červeného lva a slunce) prostředky nezbytné pro výkon jejich humanitární činnosti ve prospěch obětí konfliktů v souladu s ustanoveními Úmluv a tohoto Protokolu a základními zásadami Červeného kříže zformulovanými na mezinárodních konferencích Červeného kříže.

3. Vysoké smluvní strany a strany v konfliktu všemi možnými způsoby napomohou organizacím Červeného kříže (Červeného půlměsíce, Červeného lva a slunce) a Lize společností Červeného kříže při poskytování pomoci obětem konfliktů v souladu s ustanoveními Úmluv a tohoto Protokolu a se základními zásadami Červeného kříže zformulovanými na mezinárodních konferencích Červeného kříže.

4. Vysoké smluvní strany a strany v konfliktu poskytnou, pokud to bude možné, prostředky podobné těm, o nichž se hovoří v odstavcích 2 a 3, ostatním humanitárním organizacím uvedeným v Úmluvách a v tomto Protokolu, které jsou náležitě zmocněny příslušnými stranami v konfliktu a které vykonávají svoji humanitární činnost v souladu s ustanoveními Úmluv a tohoto Protokolu.

Čl.82

Právní poradci v ozbrojených silách

Vysoké smluvní strany v každé době a strany v konfliktu v době ozbrojeného konfliktu zajistí, aby byli k dispozici právní poradci, kteří by mohli v případě potřeby poskytovat vojenským velitelům na příslušné úrovni právní rady, pokud jde o aplikaci Úmluv a tohoto Protokolu a o příslušné pokyny, které mají být v tomto směru ozbrojeným silám uděleny.

Čl.83

Šíření Úmluv

1. Vysoké smluvní strany se zavazují, že budou v době míru, jakož i v době ozbrojených konfliktů šířit ve svých zemích Úmluvy a tento Protokol v co největší míře a že zejména jejich studium zahrnou do programů vojenské přípravy a budou podporovat jejich studium civilním obyvatelstvem tak, aby se s těmito dokumenty seznámily ozbrojené síly i civilní obyvatelstvo.

2. Vojenské nebo civilní orgány, které v době ozbrojeného konfliktu převezmou odpovědnost za aplikaci Úmluv a tohoto Protokolu, se musí plně seznámit s jejich texty.

Čl.84

Pravidla aplikace

Vysoké smluvní strany si navzájem předají co možná nejdříve prostřednictvím deponitáře, případně prostřednictvím ochranných mocností své oficiální překlady tohoto Protokolu, jakož i zákony a nařízení, které přijaly k zajištění jeho aplikace.

Oddíl II

Stíhání za porušování Úmluv a tohoto Protokolu

Čl.85

Stíhání za porušování tohoto Protokolu

1. Ustanovení Úmluv, která se týkají stíhání za porušení a vážná porušení, doplněná tímto oddílem, se budou vztahovat na stíhání za porušení a vážná porušení tohoto Protokolu.

2. Činy kvalifikované jako vážná porušení v Úmluvách jsou vážnými porušeními tohoto Protokolu, jsou-li spáchány proti osobám v moci protějšší strany chráněným článkem 44, 45 a 73 tohoto Protokolu nebo proti raněným, nemocným a trosečnickům protějšší strany chráněným tímto Protokolem, nebo proti zdravotnickému nebo duchovnímu personálu, zdravotnickým jednotkám nebo zdravotnickým přepravním prostředkům, které jsou pod kontrolou protějšší strany a jsou chráněny tímto Protokolem.

3. Dodatkem k vážným porušením definovaným v článku 11 budou považovány za vážná porušení tohoto Protokolu, budou-li spáchány úmyslně, představující tak porušení příslušných ustanovení tohoto Protokolu, a způsobí-li smrt nebo vážné tělesné zranění nebo újmu na zdraví, tyto činy:

a) napadení civilního obyvatelstva nebo jednotlivých civilních osob;

b) zahájení nerozlišujícího útoku postihujícího civilní obyvatelstvo nebo objekty civilního rázu, a to s vědomím, že takový útok způsobí nadměrné ztráty na životech, zranění civilních osob nebo poškození objektů civilního rázu, jak je to definováno v článku 58 odstavec 2 a) iii);

c) zahájení útoku proti stavbám a zařízením obsahujícím nebezpečné síly, pokud je známo, že takový útok způsobí nadměrné ztráty na životech, zranění civilních osob nebo poškození objektů civilního rázu, jak je to definováno v článku 57 odstavec 2 a) iii);

d) napadení nechráněných míst a demilitarizovaných zón;

e) napadení osoby, o níž je známo, že je neschopna boje;

f) proradné používání rozeznávacího znaku Červeného kříže, Červeného půlměsíce nebo Červeného lva a slunce nebo jiných ochranných znaků uznávaných Úmluvami a tímto Protokolem, a tím i porušení článku 37.

4. Kromě vážných porušení definovaných v předcházejících odstavcích a v Úmluvách budou považovány za vážná porušení tohoto Protokolu, budou-li spáchány úmyslně, představující tak porušení Úmluv nebo tohoto Protokolu, tyto činy:

a) přemístění částí vlastního civilního obyvatelstva okupační mocnosti na území, které okupuje, deportace nebo přemístění všeho nebo části obyvatelstva okupovaného území uvnitř nebo mimo toto území, což je porušením článku 49 Čtvrté úmluvy;

b) neodůvodněné zdržování repatriace válečných zajatců nebo civilních osob;

c) uplatňování apartheidu nebo páchání jiných nelidských a ponižujících činů, včetně urážek lidské důstojnosti založených na rasové diskriminaci;

d) napadení jasně rozpoznatelných historických památníků, uměleckých děl a míst pro konání bohoslužby, které jsou kulturním a duchovním dědictvím národů a kterým byla zvláštní dohodou uzavřenou např. v rámci příslušné mezinárodní organizace poskytnuta zvláštní ochrana, a v jehož důsledku došlo k jejich značnému poškození, jestliže neexistuje důkaz, že protějšší strana porušila článek 53 odstavec b), a jestliže takové historické památníky, umělecká díla a místa pro konání bohoslužby se nenacházejí v bezprostřední blízkosti vojenských objektů;

e) zbavení osoby chráněné Úmluvami nebo uvedené v odstavci 2 tohoto článku práva na řádné a nestranné soudní řízení.

5. Bez újmy aplikace Úmluv a tohoto Protokolu budou vážná porušení těchto dokumentů

považována za válečné zločiny.

Čl.86

Opomenutí

1. Vysoké smluvní strany a strany v konfliktu musí stíhat vážná porušení a přijímat nezbytná opatření ke stíhání všech ostatních porušení Úmluv nebo tohoto Protokolu, která vznikla z opomenutí povinnosti jednat.

2. Skutečnost, že porušení Úmluv nebo tohoto Protokolu bylo spácháno podřízenou osobou, nezbavuje jeho nadřízené trestní nebo disciplinární odpovědnosti, a to podle toho, zda věděli nebo měli informace, které by jim umožňovaly za okolností existujících v té době dojít k závěru, že podřízená osoba spáchala nebo se chystá spáchat takové porušení, a jestliže neučinili všechna možná opatření v rámci svých možností k zabránění porušení nebo k jeho stíhání.

Čl.87

Povinnost velitelů

1. Vysoké smluvní strany a strany v konfliktu budou požadovat, aby vojenští velitelé, pokud jde o příslušníky ozbrojených sil pod jejich velením a ostatní osoby jim podřízené, netrpěli porušování Úmluv a tohoto Protokolu a aby v případě nutnosti tato porušování stíhali a podávali o nich příslušným orgánům zprávy.

2. Aby se předešlo a zabránilo porušování, budou Vysoké smluvní strany a strany v konfliktu od velitelů požadovat, aby v rámci své odpovědnosti zajistili, aby se příslušníci ozbrojených sil pod jejich velením seznámili se svými povinnostmi podle Úmluv a tohoto Protokolu.

3. Vysoké smluvní strany a strany v konfliktu budou požadovat, aby velitel, který si je vědom toho, že jeho podřízení nebo ostatní osoby pod jeho kontrolou se chystají porušit nebo porušili Úmluvy nebo tento Protokol, učinil nezbytné kroky k tomu, aby zabránil takovému porušování Úmluv nebo tohoto Protokolu, a tam, kde je třeba, aby zahájil disciplinární nebo trestní stíhání těch, kteří se těchto porušení dopustili.

Čl.88

Vzájemná právní pomoc v trestních věcech

1. Vysoké smluvní strany si vzájemně poskytnou co největší právní pomoc v trestním řízení zahájeném v případech vážného porušení Úmluv nebo tohoto Protokolu.

2. Bez újmy právům a povinnostem stanoveným v Úmluvách a v článku 85 odstavec 1 tohoto Protokolu Vysoké smluvní strany budou, dovolí-li to okolnosti, spolupracovat v otázce extradice. Náležitě zváží žádost státu, na jehož území k údajnému porušení závazků došlo.

3. Zákony dožádané Vysoké smluvní strany se budou ve všech případech aplikovat. Ustanovení předcházejících odstavců však nebudou mít vliv na povinnosti vyplývající z ustanovení jiné dvoustranné nebo mnohostranné smlouvy, kterou se plně nebo částečně upravuje nebo bude upravovat vzájemná právní pomoc v trestních věcech.

Čl.89

Spolupráce

V případě vážného porušení Úmluv nebo tohoto Protokolu se Vysoké smluvní strany zavazují, že budou jednat společně nebo individuálně ve spolupráci s Organizací spojených národů a v souladu s Chartou Organizace spojených národů.

Čl.90

Mezinárodní vyšetřovací komise

1.

- a) Bude vytvořena Mezinárodní vyšetřovací komise (nazývaná dále "Komise"), složená z patnácti členů vysokých morálních kvalit a uznávané nestrannosti.
- b) Poté, kdy se ne méně než dvacet Vysokých smluvních stran dohodne přijmout kompetenci Komise v souladu s odstavcem 2, depozitář svolá a potom v intervalu každých pět let bude znovu svolávat konferenci zástupců těchto Vysokých smluvních stran za účelem volby členů Komise. Na konferenci zvolí uvedení zástupci členy Komise tajným hlasováním ze seznamu osob, do kterého může každá z těchto Vysokých smluvních stran navrhnout jednu osobu.
- c) Členové Komise budou in persona plnit své funkce až do volby nových členů na následující konferenci.
- d) Při volbách Vysoké smluvní strany zajistí, aby osoby, které mají být zvoleny do Komise, měly požadovanou kvalifikaci a aby v Komisi jako celku bylo zajištěno spravedlivé geografické zastoupení.
- e) V případě, že dojde k uvolnění místa, Komise sama toto volné místo zaplní s náležitým přihlédnutím k ustanovení předcházejících odstavců.
- f) Depozitář dá Komisi k dispozici nezbytná administrativní zařízení pro výkon jejích funkcí.

2.

- a) Vysoké smluvní strany mohou v době podpisu, ratifikace nebo přístupu k Protokolu nebo kdykoli později prohlásit, že uznávají ipso facto a bez zvláštní dohody s kteroukoli jinou Vysokou smluvní stranou přijímající stejný závazek, příslušnost Komise prošetřit druhé strany, jak k tomu opravňuje tento článek.
- b) Výše uvedená prohlášení budou uložena u depozitáře, který předá jejich kopie Vysokým smluvním stranám.
- c) Komise je příslušná:
 - i) prošetřovat skutečnosti, které mají být údajně vážným porušením, jak je definováno Úmluvami a tímto Protokolem, nebo jiná vážná porušení Úmluv nebo tohoto Protokolu;
 - ii) napomáhat poskytnutím svých dobrých služeb k obnově situace, kdy jsou respektovány Úmluvy a tento Protokol.
- d) V ostatních situacích zahájí vyšetřování na žádost strany v konfliktu pouze se souhlasem druhé strany nebo příslušných druhých stran.
- e) Bez újmy předcházejícím ustanovením tohoto odstavce budou se nadále aplikovat ustanovení článku 52 První úmluvy, článku 53 Druhé úmluvy, článku 132 Třetí úmluvy a článku 149 Čtvrté úmluvy při údajném porušení Úmluv a při údajném porušení tohoto Protokolu.

3.

- a) Pokud se příslušné strany nedohodnou jinak, veškeré vyšetřování bude provádět Komora složená ze sedmi členů jmenovaných takto:
 - i) pět členů Komise, kteří nemají být občany žádné strany v konfliktu, bude jmenováno předsedou Komise na základě spravedlivého geografického zastoupení po konzultaci se stranami v konfliktu,
 - ii) dva ad hoc členové, kteří nemají být občany žádné strany v konfliktu, budou jmenováni tak, že každá strana navrhne jednoho.
- b) Po obdržení žádosti o vyšetřování stanoví předseda Komise termín pro vytvoření Komory. Nebude-

li některý z ad hoc členů jmenován ve stanoveném termínu, předseda okamžitě jmenuje v zájmu úplnosti složení Komory doplňujícího člena nebo doplňující členy Komise.

4.

a) Komora vytvořená podle odstavce 3 pro provedení vyšetřování vyzve strany v konfliktu, aby jí pomáhaly a předložily důkazy. Komora také může zjišťovat další důkazy, jež pokládá za důležité, a může provádět vyšetřování situace na místě.

b) Strany budou plně seznámeny s veškerými důkazy a budou mít právo předkládat své připomínky Komisi k těmto důkazům.

c) Každá strana bude mít právo vznést námitky proti takovým důkazům.

5.

a) Komise předloží stranám zprávu o skutečnostech zjištěných Komorou spolu s doporučeními, jež považuje za vhodná.

b) Jestliže Komora nemá možnost zajistit si dostatečné důkazy pro objektivní a nestranné závěry, musí udat důvody, proč se tak nestalo.

c) Komise nebude zveřejňovat své závěry, pokud všechny strany v konfliktu nepožádají, aby tak Komise učinila.

6. Komise stanoví svůj vlastní jednací řád, včetně pravidel týkajících se předsednictví Komise a předsednictví Komory. Tento jednací řád má zajistit, aby povinnosti předsedy Komise byly vykonávány v každé době a aby v případě vyšetřování byly vykonávány osobou, která není občanem strany v konfliktu.

7. Správní výdaje Komise budou hrazeny z příspěvků Vysokých smluvních stran, které učinily prohlášení podle odstavce 2, a z dobrovolných příspěvků. Strana v konfliktu nebo strany v konfliktu požadující vyšetřování poskytnou formu zálohy nezbytné prostředky na výdaje Komory a ty jim budou uhrazeny stranou nebo stranami, proti nimž bylo tvrzení vzneseno, a to v rozsahu padesáti procent výdajů Komory. Jestliže jsou Komoře předložena i protitvrzení, poskytne každá strana padesát procent nezbytných prostředků.

Čl.91

Odpovědnost

Strana v konfliktu, která poruší ustanovení Úmluv, nebo tohoto Protokolu, bude povinna nahradit škodu, pokud k ní došlo. Bude odpovědna za veškeré škody spáchané osobami příslušejícími k jejím ozbrojeným silám.

Část VI

Závěrečná ustanovení

Čl.92

Podpis

Tento Protokol bude otevřen k podpisu stranami Úmluv šest měsíců po podpisu Závěrečného aktu a zůstane otevřen k podpisu po dobu dvanácti měsíců.

Čl.93

Ratifikace

Tento Protokol bude ratifikován co možná nejdříve. Ratifikační listiny budou uloženy u Švýcarské spolkové rady, depozitáře Úmluv.

Čl.94 **Přístup**

Tento Protokol bude otevřen k přístupu kterékoli straně Úmluv, která ho nepodepsala. Listiny o přístupu budou uloženy u depozitáře.

Čl.95 **Nabytí platnosti**

1. Tento Protokol nabude platnosti šest měsíců po uložení dvou ratifikačních listin nebo listin o přístupu.

2. Pro každou stranu Úmluv, která ratifikuje tento Protokol nebo k němu přistoupí později, nabude platnosti šest měsíců po uložení její ratifikační listiny nebo listiny o přístupu.

Čl.96 **Smluvní vztahy po nabytí platnosti tohoto Protokolu**

1. Jestliže strany Úmluv jsou zároveň stranami tohoto Protokolu, pak se Úmluvy budou aplikovat tak, jak jsou doplněny tímto Protokolem.

2. Jestliže jedna ze stran v konfliktu není vázána tímto Protokolem, strany Protokolu budou nadále vázány tímto Protokolem ve svých vzájemných vztazích. Budou dále vázány tímto Protokolem ve vztahu ke každé ze stran, které jím nejsou vázány, pokud takové strany přijmou a budou aplikovat ustanovení tohoto Protokolu.

3. Orgán, který je představitelem národa bojujícího proti některé Vysoké smluvní straně v ozbrojeném konfliktu typu, o kterém hovoří článek 1 odstavec 4, se může jednostranným prohlášením adresovaným depozitáři zavázat, že bude v tomto konfliktu aplikovat Úmluvy a tento Protokol. Takové prohlášení bude ve vztahu k tomuto konfliktu mít po jeho obdržení depozitářem tyto účinky:

- a) Úmluvy a tento Protokol nabývají platnosti pro uvedený orgán jakožto stranu v konfliktu s okamžitou účinností;
- b) výše uvedený orgán má stejná práva a povinnosti jako Vysoké smluvní strany Úmluv a tohoto Protokolu, a
- c) Úmluvy a tento Protokol jsou stejně závazné pro všechny strany v konfliktu.

Čl.97 **Změny**

1. Každá Vysoká smluvní strana může navrhopvat změny tohoto Protokolu. Text navrhované změny bude zaslán depozitáři, který po konzultaci se všemi Vysokými smluvními stranami a Mezinárodním výborem Červeného kříže rozhodne, zda je třeba svolat konferenci k posouzení navrhované změny.

2. Depozitář pozve na tuto konferenci všechny Vysoké smluvní strany, jakož i strany Úmluv bez ohledu na to, zda tento Protokol podepsaly či nikoliv.

Čl.98 **Revize přílohy I**

1. Ne později než čtyři roky po nabytí platnosti tohoto Protokolu a poté v intervalech ne kratších než čtyři roky bude Mezinárodní výbor Červeného kříže konzultovat Vysoké smluvní strany, pokud jde o přílohu I k tomuto Protokolu, a pokud to bude považovat za nutné, může svolat poradou technických expertů za účelem revize přílohy I a navržení takových změn v ní, které mohou být žádoucí. Pokud během šesti měsíců od sdělení Vysokým smluvním stranám o návrhu na svolání porady nemá jedna třetina z nich námítky, Mezinárodní výbor Červeného kříže takovou poradou svolá a zároveň pozve pozorovatele příslušných mezinárodních organizací. Taková porada může být také svolána Mezinárodním výborem Červeného kříže v kterékoli době na žádost jedné třetiny Vysokých smluvních stran.

2. Depozitář svolá konferenci Vysokých smluvních stran a stran těchto Úmluv k projednání změn navržených na poradě technických expertů, jestliže po takové poradě o to požádá Mezinárodní výbor Červeného kříže nebo jedna třetina Vysokých smluvních stran.

3. Změny v příloze I mohou na takové konferenci být přijaty dvoutřetinovou většinou přítomných a hlasujících Vysokých smluvních stran.

4. Depozitář sdělí každou takto přijatou změnu Vysokým smluvním stranám a stranám Úmluv. Změny budou považovány za přijaté po uplynutí jednoho roku od takového sdělení, pokud v tomto období nedošlo depozitáři prohlášení o nepřijetí změn nejméně jednou třetinou Vysokých smluvních stran.

5. Změna považovaná za přijatou v souladu s odstavcem 4 nabude platnosti tři měsíce po jejím přijetí pro všechny Vysoké smluvní strany kromě těch, které učinily prohlášení o nepřijetí těchto změn v souladu s tímto odstavcem. Strana, která učinila takové prohlášení, je může v kterékoli době odvolat a změna v tomto případě pro stranu nabude platnosti tři měsíce po takovém odvolání.

6. Depozitář bude informovat Vysoké smluvní strany a strany Úmluv o nabytí platnosti změn, o tom, které strany jsou jimi vázány, o datu nabytí platnosti těchto změn ve vztahu ke každé straně, o prohlášeních o nepřijetí změn učiněných v souladu s odstavcem 4 a o odvoláních takových prohlášení.

Čl.99

Výpověď

1. V případě, že Vysoká smluvní strana vypoví tento Protokol, výpověď nabude platnosti teprve za rok od obdržení listiny o výpovědi. Pokud se však vypovídající strana po uplynutí tohoto roku nachází v některé ze situací uvedených v článku 1, výpověď nenabude platnosti před ukončením ozbrojeného konfliktu nebo okupace a v žádném případě před ukončením operací spojených s definitivním propuštěním, repatriací nebo usídlením osob chráněných Úmluvami a tímto Protokolem.

2. Výpověď musí být oznámena písemně depozitáři, který ji předá všem Vysokým smluvním stranám.

3. Výpověď má platnost pouze pro vypovídající stranu.

4. Výpověď podle odstavce 1 nebude mít vliv na povinnosti, které již vznikly z důvodů ozbrojeného konfliktu podle tohoto Protokolu pro takovou vypovídající stranu, pokud jde o činy spáchané před tím, než výpověď nabyla platnosti.

Čl.100

Notifikace

Depozitář bude informovat Vysoké smluvní strany, jakož i strany Úmluv bez ohledu na to, zda jsou signatáři tohoto Protokolu či nikoli:

a) o podpisech připojených k tomuto Protokolu a uložení ratifikačních listin nebo listin o přístupu v

souladu s články 93 a 94;

b) o datu nabytí platnosti tohoto Protokolu v souladu s článkem 95;

c) o sděleních a prohlášeních, které obdržel v souladu s články 84, 90 a 97;

d) o prohlášeních obdržených podle článku 96 odstavec 3, která musí být sdělena co nejrychlejším způsobem a

e) o výpovědi v souladu s článkem 99.

Čl.101 **Registrace**

1. Po nabytí platnosti zašle depozitář tento Protokol sekretariátu Organizace spojených národů k registraci a publikaci v souladu s článkem 102 Charty Organizace spojených národů.

2. Depozitář bude rovněž informovat sekretariát Organizace spojených národů o všech ratifikacích, přístupech a výpovědích, které obdržel v souvislosti s tímto Protokolem.

Čl.102 **Autentické texty**

Originál tohoto Protokolu, jehož anglický, arabský, čínský, francouzský, ruský a španělský text má stejnou platnost, bude uložen u depozitáře, který zašle jeho ověřené kopie všem stranám Úmluv.